

AUSTRALIJOJOS LIETUVIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

Aštuntieji metai

Registered at G.P.O., Adelaide, for transmission by post as a periodical.

Adelaide, 1955 m. liepos/July 25 d. Kaina/Price 1/9

Nr. 15(178)

PRIEŠ KETURIŲ DIDŽIŲJŲ KONFERENCIJĄ ŽENEVOJE

Vokietijos kancl. Adenaueris per pasikalbėjimą su am-čių žinių tarnybos INS atstovu pareiškė, kad Vakarai turi būti vieningi ir nesileisti Sovietų suskaldomi. Jei Sovietams pavyktų praversti savo planus, kad amerikiečių kariai pasitrauktų iš Europos, tai ją būtų galima nurašyti — tada Sovietai įsivyratų visoje Europoje. Vokietijos, Adenauerio įsitikinimu, negalima išjungti iš Vakarų bendruomenės, jei tėra tik vienas kelias — su Vakarais.

Prez. Eisenhowerio pareiškimu, niekas netiki, kad Sovietai būtų atsiskę komunistinės doktrinos, siekiančios įsigalėti visame pasaulyje. Prezidento teigimu, pasaulis negali būti tikros taikos, kol pavergtosios bolševikų tautos negalės pačios apspręsti savo likimo. Amerika stengsis visokiais būdais joms padėti išsilaisvinti taikiu būdu. Ir JAV valst. sekretorius Dulles ne viena proga prisiminė pavergtąsias Rytų ir Vidurio tautas.

Vokiečių pabėgėlių spaudoje plačiau komentuojami New Yorke leidžiamu lenkų laikraščio "Nowy Swiat" pranešimai iš Paryžiaus, kad, esą, Vakarų santarvininkai laiko galimu, jog bent šiaurinė Rytprūsių dalis galinti būti grąžinta apjungtai Vokietijai. Šiuo metu Vokietija esanti padalinta ne į dvi, bet į tris dalis, ir galimas dalykas, jog Sovietai per 4 konferenciją Ženevoje gali sutikti su visų 3 Vokietijos dalių sujungimu, nes toks pasiūlymas būtų labai priimtinas visiems vokiečiams. Iš kitų vokiečių laikraščių pasisakymų paaiški, kad ir vokiečiai pareikalauja sričių į šiaurę nuo Karaliaučiaus, tuo labiau, kad ir amerikiečiai tokiems jų reikalavimams pritarią. Tuo būdu tarp Vokietijos ir Lietuvos būtų sudarytos tiesioginės sienos — Lietuva nebūtų iš visų pusių apsupta tik bolševikinių valstybių.

Ryšium su Keturių Didžiųjų konferencija, galimais Vakarų ir Rytų tolimais pasitarimais ir vėlesnėmis derybomis JAV-se kai kurių politinius įvykius sekančių žmonių reiškiamu numonė, kad, esą, JAV vyriausybė turinti susidariusi planą, kaip ateityje galėtų būti sprendžiami teritoriniai Lenkijos ir Lietuvos klausimai. Kai kurių amerikiečių politikų įsitikinimu, ateityje daugiau "lenkų koridorius" nebebūsią. Tačiau lenkai taip pat neįstengs išlaikyti dabartinių vakarinių sienų. Naujoji Lenkijos siena turėtų eiti į Vakarų nuo Vyslos, paliekant Aukštąją Sileziją lenkams, o Breslavo iš Stettino miestus su apylinkėmis — vokiečiams. Už šiuos apkarpytus lenkai galėtų būti kompensuoti tam tikromis teritorijomis Karaliaučiaus srityje. Lenkams galis tekti Karaliaučiaus miestas. Esą, Sovietai, jei Vakarai juos kaip reikiant paspaustų, gali padaryti didelių nuolaidų tiek Balkanose, tiek ir Pabaltijo valstybėse. Tik jie norėtų pasilaikyti ten 1939 m. išgautąsias karines bazes. Kiek šie visi reikalai gali būti paliesti per Ženevos konferenciją, dar nesą galutinai paaiškėję. Vis dėlto per vėlyvesnius pasitarimus taip pat bus šnekėjama ir dėl pavergtųjų kraštų išlaisvinimo rei-

kalo. Pagrindine priemone tų kraštų rinkimai. Tik dar aiškiai nežinoma, ką reikėtų daryti tuo atveju, jei pvz. bolševikai smurtu ir grąšinimais privertų tų kraštų gyventojus balsuoti už vienokią ar kitokią komunistinę santvarką ir jų pasiūlytuosius kandidatus. Tada tie tariamieji rinkimai nepaprastai pasunkintų paliestųjų kraštų realų išlaisvinimą.

Sovietinė "Pravda", taip pat jos vedamuosius persispausdinę kiti kom. laikraščiai, tarp jų ir "Tiesa", ne viena proga užsipuola JAV vyriausybę, o ypač Eisenhowerį ir Dulles, kad jie, kalbėdami apie pavergtuosius Rytų ir Vidurio Europos kraštus, reikalauja ir jiems teisės laisvai ir nevaržomai apspręsti savo likimą, nusistatant patiems patinkamą valdymosi formą, ir tokius jų reikalavimus vadina "kišimosi į svetimų valstybių vidaus reikalus". Štai kad ir š.m. birželio 15 d. vedamajame "Pravda" aiškiai pažymi: "Visiškai nepagrįsti yra Dulleso nesyki kartojami samprotavimai, kad Vyriausybės Vadovų pasitarimas apsvaistytų tokius kalusimus, kaip Rytų Europos šalių problema" ir "tarptautinio komunizmo veiklos klausimais". Visiškai aišku, kad nėra jokios "Rytų Europos šalių problemos": šių šalių tautos nuvertė išnaudotojų viešpatavimą, įkūrė savo gimtoje žemėje liaudies demokratinę santvarką ir niekam neleis kištis į savo vidaus reikalus." Panašų atsakymą Eisenhoweriui liepos 4 d. paskelbė ir Chruščiovas.

Tačiau visai kitaip, nei "Pravda" ar "Tiesa" ir kiti kom. laikraščiai, į tą reikalą žiūri didžiosios Vakarų valstybės ir pavergtųjų kraštų gyventojai. Jie puikiai žino, kaip Sovietų agentai "nuverčia išnaudotojų viešpatavimą" ir praktikoje vykdo "laisvą gyventojų apsisprendimo teisę" — jie tesiremia tik plika jėga ir raud. armijos durtuvais. Tat ypač užakcentavo savo rezoliucijoje PJT sesija Strasburge.

VĖL KARO PAVOJUS AZIJOJE

KRITISKA PADĖTIS LAOSE. REIKALAUJAMA SUJUNGTI PIETŲ IR ŠIAURĖS KORĖJĄ.

Pekingo radijo paskelbė, kad Laose padėtis labai įtempta ir galinti kiekvienu momentu pereiti į karo veiksmus. Radijo teigia, kad Pietų Laosas sukoncentravo 7 batalijonus kariuomenės Pietinio Laos (nekomunistinio) šiaurėje.

Kaip paprastai, komunistų teigimai yra vienašališki. Pietų Laosas koncentruoja kariuomenę gintis nuo raudonųjų invazijos. Komunistai, infiltravę į vietines raud. partizanų vad. Pathet Lao eiles savos kariuomenės, grąšina perversmu Pietų Laose, kad tuo būdu nereikėtų praversti visuotinus rinkimus 1956 metais, kaip sutarta Genevos konferencijoje.

Padėtimi Laose ypatingai susirūpino gretima valstybė Siamas. Jo vyriausybė sušaukė SEATO valstybių atstovų pasitarimą, kuriame turi būti apsvaistytos priemonės, jeigu karas išsiplėstų.

Korėjoje padėtis taip pat galinti pablogėti. Aukštieji karo pareigūnai visiškai pareiškė, jog Korėjos vyriausybė numatanti paskelbti paliaubų sutartį negaliojančia ir Pietų Korėjos kariuomenė pasijuošusi žygiuoti į šiaurę išlaisvinti Šiaurės Korėją nuo komunistų okupacijos. Šio žygio Pietų Korėjos vyriausybė norinti imtis dėl to, kad iš Amerikos oficialių įstaigų buvę pareiškta, jog suvienyti Korėją taikingomis priemonėmis greitai laiku neįmanoma.

Padėtis gali pablogėti, jeigu Keturių Didžiųjų Konferencijoje nebus pasiektas teigiamų, patenkinamų sprendimų.

Reikia nepamiršti, kad ir trečias punktas — Formoza, gali kiekvienu momentu sukelti gaisrą.

ISTORINĖ KONFERENCIJA PRASIDĖJO

Pirmadienį, liepos 18 dieną, Ženevoje, Šveicarijoje, prasidėjo keturių didžiųjų konferencija. Dalyvauja: JAV-bių prez. Eisenhoweris su valst. sekretorium Mr. Dulles ir kitais patarėjais, SSSR min. pirm. Bulganinas su kom. part. sekretorium Chruščiovu, karo min. Žukovu ir kt., D. Britanijos min. pirm. Eden su patarėjais ir Prancūzijos min. pirm. Mr. M. Faure su patarėjais.

Šveicarijos vyriausybė ėmėsi labai stiprių apsaugos priemonių, kad prieš kurį nors didįjį nebūtų įvykdytas atentatas. Kariuomenė, ginkluota automatiniais ginklais ir su šalmis ant galvų patuliuoja visus kelius ir priėjimus prie viešbučių, kur didieji apsisistoję.

Liepos 17 dieną Vakarų trys didieji turėjo savo pasitarimą, kuriame galutinai nustatyta Vakarų valstybių politika konferencijoje.

Visi didieji, prieš išvykdam iš savo sostinių, o taip pat ir atvykę į Ženevą pareiškė, kad turį vilčių pasiekti realių sprendimų, kurie likviduotų šaltąjį karą ir padėtų pagrindus Vakarų ir Rytų sugyvenimui.

Vienas iš pačių pagrindinių ir svarbiausių klausimų, kaip jau išryškėjo, yra Vokietijos suvienijimo klausimas. Kokie kiti konkretūs klausimai bus svarstomi — niekur nebuvo viešai pareiškta.

Australų spaudoje, o paskutinėmis dienomis ir už. reik. min. Mr. Casey pareiškė, kad net ir geriausiu atveju netenka laukti kokių nors staigmenų ir optimistiškų sprendimų. Mr. Casey patarė laikytis "atsargaus optimizmo". Netolima ateitis parodys, ar konferencija bent kiek pateisins kai kieno dėtąs ir ją viltis.

Raud. Kinijos "pagalba" Šiaurės Vietnamui

Pekingo radijo pranešė, kad tarp raud. Kinijos ir Šiaurės Vietnamo pasiektas susitarimas, pagal kurį Kinija dovanoja Šiaurės Vietnamui 110 mil. svarų, tačiau pinigai išmokami raud. Kinijos valiuta, kuri, kaip ir Sovietų Rusijos rublis, užsienyje neturi jokios vertės.

Ši "dovana", kaip ir Sov. Rusijos "dovanos" okupuotiems Pabaltijo ir kitiems kraštams, yra grynai propagandinis reikalas, nes okupantai daugia iščiulpia iš okupuotų kraštų, negu jiems duoda.

Aplink Australiją per 16½ valandos

Australijos karo aviacijos bombonešis Cambera jet pirmą kartą Australijos istorijoje apskrido visą Australiją per 16 su puse valandos. Pakilo iš Brisbanės aerodromo 2,30 val. ryte, o nusileido 7,12 val. vakaro. Faktinai visą kelionę, 6.500 mylių, padarė per 14 valandų, gi apie dvi valandas užtruko keliose vietose papildant benzina.

Patenkinti imigrantais

Gerųjų Kaimynų konferencijoje Mr. Massey pareiškė, kad australų visuomenės pažiūra į imigrantus kategoriškai pasikeitė per keletą metų. Jeigu anksčiau australai kreivai žiūrėjo į imigrantus, tai dabar jų pažiūros didžiąja dalimi yra draugiškos. Tiems santykiams sušvelninti daug prisidėjo spaudoje ir radijas.

Atitinkamos institucijos reikalauja, kad ateityje būtų atvežama daugiau moterų, nes dabartinė padėtis yra ne normali: vyrų kur kas daugiau negu moterų.

* Nukritus lėktuvui, kuris gabeno benzina, JAV-bėse žuvo 10 įgulos narių.

* Čikagoje sudužo nusileisdamas lėktuvas. Užmušta 17 žmonių ir sužeista 27.

Trumpai

* Austrijoje sprogus amunicijai sunkvežimyje buvo užmušta 2 austrai ir 2 rusai kareiviai.

* Europoje praūžė didžiulės audros. Perkūnija nutrenkė per 20 žmonių.

* Istambule, Turkijoje, areštuotas šnipas, kuris tarpininkavo tarp Bulgarijos ir veikiančios Turkijoje bolševikų šnipų organizacijos.

* Australijos spaudoje praneša, kad Karališkosios Komisijos pranešimas parlamentui apie šnipinėjimo reikalus Sov. Rusijos naudai netrukus bus paskelbtas. Komisija, kaip žinoma, vedė tyrinėjimus ryšy su Petrovo pabėgimu iš Sovietų ambasados Camberroje ir jo suteiktomis žiniomis.

* Mrs. Agnes Lucke Bundabergo ligoninėje (Q-ld) pagimdė ketvertuką: du sūnus ir dvi dukteris. Visi vaikai ir motina jaučiasi gerai.

* Australijoje šiais metais pasiektas avių rekordas: kovo mėnesį visoje Australijoje buvo 128,4 mil. avių. Vilnos gauta 1.288 mil. svarų, taip pat didžiausias kiekis.

* Povandeninis laivas ir 13 apsaugos torpedinių laivų, kuriuos seneniai rusai grąžino amerikiečiams, tinka tik metalo laužui, — pareiškė aukštas Amerikos karininkas. Tik kanuolės dar buvo šiojioj tokioj tvarkoj.

* Raudonosios Kinijos finansų ministras oficialiai paskelbė, kad valstybei padaryta didelių nuostolių dėl valstybės pinigų vagysčių bei korupcijos. Esą, dėl to teks sumažinti įvairias statybas, kurios buvo suprojektuotos.

* Ženevos konferencijos išvakarėse Vengrijoje išleistas iš kalėjimo kardinolas Joseph Mindszenty, kuris 1949 metais bus nuteistas už tariamą išdavimą.

* Casablankoje (Maroke) riaušių metu užmušta apie 36 europiečiai ir marokiečiai. Riaušės vis kartojasi.

* Argentinos prez. Peronas atsiskakė iš Peronistų Partijos vadovo pareigų ir pasilieka tik prezidento pareigose. Manoma, kad Argentinoje bus duota daugiau demokratiškas laisvų.

* Vokietijoje dėl karščių mirė jau apie 70 žmonių.

* Londono vyriausias burmistras išvyko 10-ties dienų vizitui į Maskvą, kur jis bus Maskvos vyriausybės svečias.

* Vakarų Vokietija numato išleisti apie 100 mil. svarų paruošti slėptuvėms nuo galimų atominių bombardavimų.

* Apie 7.000 japonų karo belaisvių vis dar laikomi kom. Kinijoje, o apie 40.000 japonų visai neturima žinių.

* Liepos 13 dieną Londone pakarta Mrs. Ruth Ellis, 28 metų amžiaus, už nušovimą savo meilužio. Ryšy su bausmės įvykdymu visoje Anglijoje kilo protestų banga, reikalaujant panaikinti mirties bausmę. Mrs. Ellis yra 15-ta moteris, kuri buvo pakarta šiame šimtmetyje.

* Kanadoje, Mount Temple kalnuose, sniegas užgriuvo 7 amerikiečius mokinius. Visi žuvo.

* Iš Bostono uosto (JAV) išvilktą pirmoji dirbtinė sala, kuri plūduriuos prie Cape Cod (apie 110 mylių nuo Bostono) Atlanto vandenyne. Saloje įrengti moderniškausi radaro įrenginiai. Tai pirmoji iš penkių numatytų pastatyti salų, skirtų tarnauti Amerikos kontinento gynybai iš Atlanto pusės. Sala sveria 6.000 tonų.

ČEKAI STIPRINA SIENĄ SU AUSTRIJA

Vienos socialistų laikraštis "Die Weltpresse" praneša, kad Čekoslovakijos pasienis su Austrija pradeda ypatingai saugoti. Sargybos pasienyje labai sustiprintos.

Laikraštis spėja, kad šių priemonių čekų komunistai imasi dėl to, jog bijo, kad pasitraukus iš Austrijos rusų kariuomenei gali prasidėti čekų bėgimas į Austriją.

Imigracija į Kanadą ir Ameriką

Visus reikalingus oficialius dokumentus (vizas, affidavitus, darbo-buto garantijas, etc.) parūpina Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Britų Kolumbijos Apylinkės Valdybos Pirmininkas, diplomotas teisininkas

JONAS J. JUŠKAITIS, LL. B.
Istaigos adresas:

Suite 5, Tunstall Building,
709, Dunsmuir Street,
Vancouver 1, B. C., CANADA

(Informacijos suteikiamos padengus visas susirašinėjimo išlaidas).

Lietuviai Pasaulyje

Argentina

Sužeista lietuvių. Gautosiomis iš Argentinos žinomis, nepavykęs prieš Peroną sukilimas pareikalavęs stambesnių aukų. Vokiečių spauda apskaičiuoja, kad sukilimas atsiėjęs apie 700-800 gyvybių, sužeistųjų skaičius siekia 2,500, o nuostolių padaryta už 100.000 mil. DM. Suimtieji 900 sukilimo dalyvių buvo perduoti kariniam teismui, pradėjusi sukilimą laivyno aviacija išformuota ir išskirstyta tarp kitų dalinių. Per sukilimą kulka perskrodė prez. Peroną kėdę vyriausybės rūmuose, o jam pasitraukus iš karo ministerijos balkono, ten nukrito kita sukilėlių mesta bomba. Iš mūsų tautiečių Buenos Aires mieste žuvo Z. Paplauskas, taip pat yra sužeistų. K. Žilinskaitė — Darantienė buvo kliudyta net 4 kulku.

* Per Argentinos radijus *Excelsior* ir *Porena* duota lietuviškų liudies dainų koncertų, prisidedančių prie Argentinos lietuvių gero vardo pakėlimo.

* A. Zubas jau kuris laikas dirba spaudos agentūroje France-Press Buenos Aires mieste.

* Argentinos Lietuvių Bendruomenė š. m. spalio mėn. sueina 5 metai. Bendruomenė yra registruota policijoje ir veikia savarankiškai. Apylinkės visur teigiama atsiliepė į lietuviškosios veiklos pagyvinimą. Radijos valandėlei "Lietuvos Aidai" suėjo 8 metai. Ji taip pat prisideda prie lietuvių vardo garsinimo tarp svetimtaučių.

D. Britanija

* "Nidos" knygų klubas savo leidiniu Nr. 8 išleido P. Orintaitės "Grožvilės meilė", apsakymų ir apybraižų rinkinį. "Nidos" leidykla rodo gyvą veiklą.

* Lietuvių Sodyba D. Britanijos lietuvių rodo gyvą susidomėjimą. Vietovė laikoma viena iš sausiausių ir sveikiausių tos apylinkės vietų. Ten kuriasi ir lietuvių kultūrinis židyns.

J. A. V-bes

* Bolševikai okup. Lietuvoje yra išleide praktinį lietuvių kalbos žodyną. Dabar "Terra" Čikagoje taip pat leidžia "Dabartinės lietuvių kalbos žodyną", kuris pasirodys knygų rinkoje rugpjūčio mėnesį. Žodynas turi apie 1.000 puslapių.

* Clevelande per suruoštą meno

Tuoju išgykite
PROSPER MERIMEE NOVELĘ

LOKYS

Šioje novelėje žymusis prancūzų rašytojas pasakoja apie Žemaitijos grafo šėmėtos šeimos tragediją.

"Lokys" gaunamas šiose vietose:
ADELAIDEJE — "Australijos Lietuvis", 35 Cator St., Hindmarsh S.A. ir sekmadieniais prieš pamaldas ir po pamaldų lietuvių parapijos bažnyčios salėje.

MELBOURNE — N. Butkūnas, 9 Cowper St., St. Kilda, o sekmadieniais prieš lietuvių pamaldas ir po pamaldų.

SYDNEY — J. Sakalas, 225b Bridge Rd., Glebe.

GEELONGE — L. Bertasius, 152 Watson St., North Geelong,
PERTHE — Kun. L. Kemėšis — prieš lietuvių pamaldas ir po pamaldų.

Kitur gyvenantieji tautiečiai prašomi užsakymus siųsti tiesiog leidyklai.
Kaina 5 šilingai (siunčiant paštu 5/6).
Šios novelės išleista nedidelis kiekis, todėl prašome nevilkinti su užsakymais.

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĘ
Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street
Unley Road
Mount Gambier

Port Pirie
Port Lincoln
Port Adelaide

Hindmarsh
Hindley Street
Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

JT PRIMINTAS PABALTIJO PAVERGIMAS

VLIKas UŽ TAI PADEKOJO KUBOS ATSTOVUI AMBASAD. E. NUNNEZ PORTUONDO

Kalifornijoje San Francisco mieste buvo sukviesta speciali Jungtinių Tautų pilnatos sesija 10 metų Jungt. Tautų įsikūrimo sukakčiai paminėti. Kaip žinoma, VLIKas ir Baltų Taryba kreipėsi į iškilme dalyvaujančių valstybių užsienio reikalų ministerius ir visų delegacijų pirmininkus, kad imtųsi visų galimų žygių Pabaltijo valstybių nepriklausomybei atstatyti. Minėjime taip pat dalyvavo Sov. Sąjungos užs. reikalų ministeris Molotovas, vyriausiasis Kremliaus delegatas, Lietuvos ir visos eilės kitų laisvųjų valstybių duobkasy. Mūsų tautiečiai jau pakeliui suruošė prieš Molotovą demonstraciją, reikalaujanti grąžinti pavergtą Lietuvai nepriklausomybę.

Omahoje, JAV-bėse, gyvenančių lietuvių, latvių ir estai demonstravo geležinkelio stotyje, kur buvo sustojęs Molotovą ir jo palydovus vežąs traukinys į Kaliforniją. Plakatuose buvo įrašai apie Sovietų įvykdytą Lietuvos, Latvijos ir Estijos pavergimą. Viename plakate buvo toks įrašas: "Kommunizmas yra susitepęs lietuvių krauju". Demonstrantams priėjus arti prie traukinio, Molotovas su savo palydovais nedrįso pasirodyti. Š. m. birželio 27 d. panašios demonstracijos su plakatais prieš Molotovą buvo suruoštos ir Čikagoje.

Staigmena ištiko Molotovą ir per Jungtinių Tautų posėdžius. Birželio 22 d. per sukaktuvines iškilmes kalbų įkarštyje netikėtai buvo iškeltas ir Lietuvos, Latvijos bei Estijos klausimas, nors ir neįtrauktas į tų posėdžių darbotvarkę. Tą dieną buvo pasakyta Molotovo kalba, kuria jis dėstė tariamai taikingus Sovietų norus, stengdamasis užmigdyti Vakarų budrumą. Tačiau jam baigus, kalbėtojų tribūnoje pasirodė Kubos atstovas ambasad. Emilio Nunnez Portuondo, kuris negailestingai trušino Molotovo irodinėjimus, kad Sovietai tesiekia tik taikos. Portuondo prikišo Molotovui, kad iš tikro jis tesistengia tik skaldyti laisvųjų Vakarų tautas, o Jungtinių Tautų organizacijos darbus torpeduoja savo nuolatiniu veto teises panaudojimu. Karštą Kubos atstovo kalbą, matyti, nenorėdamas, kad Maskvos delegatai per iškilmes per daug neišsižeistų, stengėsi pertraukti pirmininkaujantis olandas van Kleffens. Tačiau Kubos atstovas pakartotinai pateikė tarptautiniam Jungtinių Tautų susirinkimui

Baltstogėje mirė lenkų Arkiv. Jalbžykovskis

Vilniaus arkiv. metropolitą Romualdą Jalbrzykovskį palaidojo Baltstogėje š. m. birželio 22 d. Mirė birželio 19 d. sulaukęs 75 m. amžiaus. Velionis buvo bolševikų pašalintas iš Vilniaus ir apsigyveno Baltstogėje, kur išbuvo iki mirties. Mirčiai prirengė jį su fraganas vysk. Vladislovas Sušinskis.

Velionis pasižymėjo dideliu darbštumu ir atsidėjimu savo pareigoms. Buvo uolus dvasininkas, tačiau fanatiškai nemėgo lietuvių: kur tik jis su jais susitikdavo, visur jiems darydavo daug nesmagumų ir net skriaudų. Būdamas Seinų seminarijos profesorium ir prorektorium, smarkiai įkyrėjo lietuviams klerikams. Nemaža jų ir nukentėjo dėl jo fanatizmo. Iš jų paminėti galima kad ir J. Navicką, kurį iš seminarijos pašalino dėl tariamos nesveikatės. Jis gi, tapęs kunigu marijonu, pasižymėjo savo gyvenimo šventumu, dideliu pasižymėjimu ir darbštumu. Antra paminėtina jo auka — Petras Gerulis-Kragas. Didelių gabumų vyras. Pašalintas buvo taip pat dėl tariamos nesveikatės. Kaip pašalintas, buvo rusų mobilizuotas į Pirmąjį Didįjį karą ir iš ten nebegrižo. Kai Jalbžykovskis, įgavęs vysk. Karoso pasitikėjimą, jį panaudojo lietuvių nenaudai, vyskupijos lietuvių kunigai, kad ir nelegaliai susirinkę, pareikalavo dviem atvejais jį pašalinti nuo vyskupijos reikalų. Vysk. Karosas jų paklausė ir pašalino iš savo neoficialių patarėjų. Jalbžykovskio dėka Seinų seminarija buvo smarkiai sulenkinta, o joje sumažintas lietuvių klerikų skaičius. Jis sugebėjo labai patirštinti lenkų klerikų skaičių. Tapęs Vilniaus arkivyskupu, daug kenkė vyskupijos lietuviams. Už tai susilaukė prieš save nemalonių lietuvių demonstracijų tiek vizituojant parapijas, tiek ir Vilniaus mieste.

patį skaudųjį kaltinimą Maskvai, klausdamas Molotovą, ką jis padarė su Pabaltijo kraštais, kuriems buvo taip pat žadėjęs visokias garantijas ir su kuriais Sovietai buvo sudarę visokias sutartis. Molotovui Kubos atstovas prikišo, kad Sovietai, okupavę Lietuvą, Latviją ir Estiją, vis tebelaiško jas dar pavergtas, nors 1945 m. birželio 26 d., pasirašydami Jungtinių Tautų Chartą, jie taip pat iškilmingai pasižadėjo leisti kiekvienai tautai pačiai apsispręsti savo valdymosi formą ir pasisakė prieš didžiųjų tautų priemetamą mažesniosiom valią.

Atvertęs antrąją bolševikų viešai skelbiamą medalio pusę apie jų tariamąjį taikingumą, Kubos atstovas paabrėžė, kad Sov. Sąjunga tik plika jėga pavergė Lietuvą, Latviją ir Estiją. Tačiau ne tik jas, bet prieš gyventojų valią taip pat Lenkiją, Čekoslovakiją, Rumuniją, Bulgariją, Vengriją, Albaniją ir Rytinę Vokietiją, pasinaudodama tam reikalui gerai paruoštomis mažumomis. Viską susumavus, Sov. Sąjunga tik vienoje Europoje užgrobė 1.180.250 kvadratinį kilometrų svetimų teritorijų ir pavergė 98 mil. jos gyventojų, be to, 580 milijonų kinų. Kubos delegatas pažymėjo, kad Sovietų pavergtiesiems kraštams, jei jau norima kalbėti apie taikų komunistų sugyvenimą su kitais kraštais, turi būti sudarytos sąlygos, kad jie galėtų laisvai pareikšti savo valią ir pasirinkti tokią valdymosi formą, kokios nori jų gyventojų daugumas.

Kai pirmininkaujantis mėgino karštą, bet teisingą Kubos atstovo žodį nutraukti, pašokęs Filipinų delegatas gen. Romulo taip pat užsistojo už mažąsias Pabaltijo tautas, pasisakydamas prieš Maskvos imperialistinius planus. Viso pasaulio atstovai, išskyrus sovietinio bloko, griausmingai pritarė Portuondo ir Romulo žodžiams, kuriais buvo iškeltas Pabaltijo valstybių klausimas. Kubos ambasad. Emilio Nunnez Portuondo už tokį karštą Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių reikalų gynimą VLIKas telegrama pareiškė specialią padėką. Jiems savo padėką ir solidarumą pareiškė taip pat visa eilė kitų politikų tarp jų ir Dulles.

Imigravusieji nuo 1940 metų sudaro 2,5% Švedijos gyventojų

Švedų Handelstidningen nurodo, jog pastarųjų 15 m. laikotarpį į Švediją atvykusieji imigrantai sudaro 2,5% visų krašto gyventojų. Laikraštis pastebi, jog Švedija yra tapusi imigracinis kraštas ir kad tasai faktas vertas dėmesio; imigracija galinti būti laikoma būtenybe žmoniškumo ir ekonominiu atžvilgiu. Nors tuos imigrantus sudarantieji tremtiniai nėra labai gausūs, tačiau, laikraščio nuomone, be jų Švedijai būtų buvę sunku tvarkyti savo ūkį dėl darbo jėgos trūkumo. Žvejybos pramonė užsieniečiai vyrai sudaro 3,2% dirbančiųjų ir moterys — 6,9%.

50 lietuvačių mokytojų Argentinoje

Šių metų mokslo sezonas visose Argentinos mokyklose prasidėjo 1.4.55. Ta proga prez. Peronas pasakė kalbą per radio, apibūdindamas mokytojų ir profesorių atsakingas pareigas, ragindamas moksleivį su didžiausiu pasiryžimu siekti mokslo žinijos, kad tapti naudingais žmonėmis sau, savo šeimynoms ir valstybei.

Šia proga malonu pažymėti, kad valstybinėse Argentinos mokyklose jau mokytojauja virš 50 lietuvačių, baigusiu mokslą šio šaly. Vien Berissas davė apie 10 lietuvačių mokytojų.

Pradžios mokyklose yra virš 2.000 lietuviukų, vidurinėse mokyklose apie 500 ir daugiau kaip 100 universitetuose.

"TERROR IN THE BALTICS"

JAV Informacijos agentūra ką tik išleido nedidelę knygą "Terror in the Baltics". Ši knyga yra dar vienas įrodymas kaip JAV valdžia naudoja Kersteno Komiteto tyrinėjimų medžiagą.

* "LTSR AT perzidiumo įsaku", pasirašytu š.m. liepos 1 d. "likviduoti" Druskininkų, Smėlių, Panemunės ir Žiežmarių rajonai. Atitinkamai nutarta pakeisti ir komunistinės LTSR konstitucijos 14§. Minimieji rajonai išskirstyti tarp kitų rajonų. Tuo būdu okup. Lietuvoj iš 87 buvusių rajonų beliko tik 83.

* Visur, kur tik yra įsigalėjęs bolševikinis režimas, lekia galvos. Lekia jos ir okup. Lietuvoj. Š. m. birželio 8 d. "Tiesoje" ir kituose bolševikiniuose laikraščiuose buvo paskelbtas pranešimas, kad "LTSR Aukščiausio Teismo sprendimas" įvykdytas apkaltintiems ir nuteistiems už "banditizmą" Felikso sūnui Jonui Matulaičiui-Labukui ir Antano sūnui Vaclovui Kriaučiūnui. Jų kaltinamajame akte buvo pasakyta, kad 1954 m. rugpjūčio 4 d. miške prie Kalnicos kaimo buvo rastas Kauno takso motorų parko šoferio Klimentecio lavonas, o tu pačių metų rugsė-

jo 22 d. netoli Viljampolės rajono Pelanių kaimo — šaunamuoju ginklu nužudytas Ušackas. Juos nužudžius buvo apkaltinti minimieji kauniškiai. Viešai paskelbtame pranešime sakoma, kad jie, gyvendami Kauno mieste, "nedirbo visuomenei naudingo darbo ir, turėdami pistoletus bei suomiškus peilius, sistematingai vykdė plėšimus". 1954 m. rugpjūčio 4 d. jie Kaune pasisamdę taksį, valdomą šoferio Klimentecio, ir užmiestį jį nužudę, o paskum apiplėšę. Panašiu būdu vėliau nužudę ir automašinos Moskovič savininką Ušacką. "LTSR Aukščiausio Teismo" juos nubaudė "aukščiausiąja bausme — sušaudyti". Prašymą pasigailėti AT prezidiumas atmetė — ir tada teismo sprendimas buvo įvykdytas. Tačiau žmonėms vis tiek neaišku, ar jie tikrai vertėsi kitu užpildinėjimu, ar tik jiems buvo už tai bolševikinių teisminių organų suversta kaltė.

ELTOS kronika

* V. Rastenis, Lietuvos Žurnalistų Sąjungos pirmininkas ir lietuvių delegacijos 2-me tarptautiniame juristų kongrese narys, drauge su V. Sidzikausku jame atstovavęs lietuviams teisininkams, atvykęs į Vokietiją buvo taip pat užsukęs ir į Vliko Vykdomąją Tarybą Reutlingene.

Tarpt. juristų kongrese Atėnuose V. Sidzikauskas dalyvavo viešosios teisės komisijos darbuose, o V. Rastenis — baudžiamosios teisės, be to, figūravo kaip liudininkas. Ta proga su visa eile įvairių kraštų teisininkų buvo užmegzti artimesni ryšiai. Savo kalboje, pasakyoje per Amerikos Balsą į kraštą, V. Rastenis palinkėjo Lietuvos teisininkams išstvertės ir drauge prisiminti, kad ten, kur Maskvos ranka nepasiekia, teisininkai yra visai kitokios nuomonės apie jų turimus girti sovietinius įstatymus.

6 dienas trukusio kongreso 50 kraštų atstovai vienu balsu pasisakė už pagrindinį principą, kad ir valstybė turi paklusti įstatymui. Žmoniškumo sumetimais intervencija net ir anapus valstybės ribų dar nereikia kišimosi į kitos valstybės vidaus reikalus. Kiekvienos vyriausybės pareiga yra įstatymais saugoti žmogų, nepaisant jo įsitikinimų, religijos ir rasinių skirtumų. Pirmasis tarptautinis teisininkų kongresas, kuriame buvo atstovaujami taip pat lietuviai, įvyko 1952 m. Berlyne.

* Ketvirtasis Socialistų Internacinalo kongresas šiemet įvyko Londone liepos 12-16 d.d. Į jį pakviesta ir dalyvavo taip pat Lietuvos socialdemokratų partijos tremtyje delegacija. Kongrese iškelti ir Lietuvos, Latvijos bei Estijos pavergimą liečiantys klausimai.

Socialistų Internacinalas apjungia visas žymesnes socialistų partijas laisvajame pasaulyje. Jam priklauso ir Lietuvos socialdemokratai. Šitas internacinalas yra griežtai nusistatęs prieš komunistinį režimą, pavergiantį žmogų ir atimantį iš jo pilietines laisves.

* Okup. Lietuvoje pereitais metais kukurūzų buvo apsėta tik 4000 ha, o šiemet — po vad. "kukurūzų karštinės" — jau 158.000 ha. Tokius duomenis paskelbė okupantų organas "Sov. Litva" 1955.VI.5.

* JAV Lietuvių Bendruomenės išrinktosios pirmosios Tarybos posėdžiai New Yorke praėjo labai sėkmingai. Apsvarstytą visa eilę svarbių lietuvių problemų. Prel. J. Balkūnas

* "The New York" įsidėjo vysk. V. Brizgio ilgą straipsnį apie sovietinę okupaciją ir religinę padėtį pavergtuose kraštuose. "Chicago American" plačiau pakomentavo respublikonų vado JAV senatė W. Knowlando pasisakymą, kad Sovietai atitrauktų savo armijas ne tik iš satelitinį kraštų, bet taip pat iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos. Tuo būdu būtų atstatyta prieškarinė padėtis.

išrinktas Bendruomenės garbės pirmininku. Į prezidiumą trejiems metams išrinkti: pirmininku ats. pulk. J. Šlepetys, vicepir. — prof. J. Puzinas ir sekretorė — Dr. Alseikaitė-Gimbutienė

* Kun. M. Tamošiūno pastangomis nuo š. m. liepos pradžios Kolumbijoje pradėjo veikti lietuviška radijo valandėlė. Šios valandėlės programa transliuojama per Medellino valstybinę radijo stotį.

* Klaipėdos krašto vokiečių organas "Memeler Dampfboot" savo 1955 m. birželio 20 d. numeryje smarkiai užpuolė E. Simonaitį dėl jo pernykštės kelionės į Ameriką ir Kanadą, taip pat dėl jo veiklos VLIKe ir Mažosios Lietuvos Taryboje. "MD" rašo, kad, girdi, Klaipėdos kraštas esąs vokiečių teritorijos dalis, kad Vokietijos ir Lietuvos sudarytą sutartimi (Klaipėdai gražinti į Vokietiją) "tik buvusi atitaisyta padarytoji skriauda (vokiečiams), o dėl to neįteikė savo protesto nė viena Klaipėdos konvencija pasirašiusioji valstybė", kad lietuvių kurtymas "amžinai nesibaigia" ir t.t. Drauge reiškiamas nepasitenkinimas, kad net praėjus dešimčiai metų nuo karo pabaigos vis tebespausdinamos vokiečių knygos, žemėlapiai ir atlasai, kur Klaipėdos kraštas (pagal 1937 m. statusą) vis neatžymimas kaip vokiečių valstybės teritorija.

Tai pat ir paskiausiam "MD" numeryje (13/1955), nors ir įsidėjęs jau anksčiau skelbtą kai kurių vokiečių karo belaisvių pažadą, kad vėliau tegu jie užsprings, negu užmirš, kiek lietuvių yra jiems padėję, atstodami jų Raud. Kryžių, vėl "pagerbiamas" E. Simonaitis, Monstavičius ir kiti. Jie "prisiminti" Dr. Lietzo kalboje, pasakyoje per Klaipėdos kr. vokiečių suvažiavimą š. m. liepos 3 d. Hamburge. Per ankstesnį Klaipėdos kr. vokiečių suvažiavimą Oldenburge jų dalyvavo apie 700. Suvažiavime Essene pagrindinę kalbą pasakė R. Meyeris.

"America" paminėjo Kan. A. Petraitį

Vienas žymiausių katalikų laikraščių "America" š. m. bal. 23 d. numery platesniu straipsneliu paminėjo neseniai mirusį kan. Petraitį, kartu iškeldamas, jog velionies pergyventos Červenės žudynės savo baisumu lenktyniuoja su Katyno žudynėmis. Ten sovietai kulkosvaidžiais sušaudė daugiau kaip 5.000 lietuvių, latvių, estų, lenkų ir ukrainiečių kalinių tik todėl kad norėjo jais nusikratyti, artėjant vokiečių tankams.

Straiptinyje nurodoma, jog iš 11 tas žudynes pergyvenusių lietuvių jau 7 mirę, nes jų gyvenimą sutrumpino sovietų rankose patirtos kančios. Kalbant apie a. a. kan. A. Petraitį, pateikiama žinių, kaip jis buvo enkavedistų suimtas, kankinimais verčiamas atsisakyti tikėjimo bei sutikti šnipinėti savo parapjičius ir net vedamas sušaudyti, tačiau su komunistų pasiūlymais nesutiko.

KELIONĖS PO VILNIŲ ĮSPŪDŽIAI

Maine (JAV) senatoriui F. G. Payne pasiūlius, balandžio 26 d. Congressional Record priede atspausdinti žinomos JAV žurnalistės May Craig įspūdžiai iš kelionės į Sovietų Sąjungą, kurie buvo paskelbti Portland (Maine) Press Herald. Lietuviams šie įspūdžiai įdomūs tuo, jog autorė keičio pro Vilnių ir patiekia apie jį truputį žinių.

Mrs. May Craig į Vilnių atskrido iš Varšuvos dvimotoriu sovietiniu lėktuvu. Kelionės metu buvęs audringas oras, ir lėktuvas turėjęs apie pusę valandos sukli aplink, kol surado aerodromą. Autorė pažymi, jog Vilnius dabar paverstas įeinamuoju punktu į Rusiją.

Vilniaus orinio susisiekimo stotis esanti sovietų naujai pastatyta ir neblogai įrengta. Daiktų tikrinimas buvęs paviršutiniškas. Tačiau iš pasakojimo galima spėti, jog jie galėjo būti patikrinti ir anksčiau, patiems tų daiktų savininkams ir nedalyvaujant — visą rankinį bagažą keleiviams buvo liepta palikti lėktuve, tačiau, kai

Kuriamas Amerikos imigracijos muziejus

Laisvės Statulos papėdėje nutarta įkurti Amerikos Imigracijos Muziejų. Šiam projektui yra pritarę prez. Eisenhoweris, vidaus reikalų sekretorius D. McKay ir National Park Service.

Muziejaus statybai numatoma \$5.000.000, kurie bus renkami aukomis nuo spalio 28 ligi Thanksgiving Day. Prie šios amerikiečių tautinės šventovės kūrimo numatoma pritraukti ir tautines grupes, kurios jau yra formuojamos.

Lietuvių visuomenei pravartu būtų susidomėti, kad ir lietuvių įnašas į Amerikos gyvenimą šiame muziejuje būtų tinkamai parodytas.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS VEIKLA PRIEŠ 4 DIDŽIŲJŲ KONFERENCIJĄ

Amerikos Lietuvių Taryba, įteikusi prieš Keturių konferenciją Vašingtone Valstybės Departamentui savo memorandumą, pabrėžė, kad geruoju Sovietų Sąjunga neišsižadės nė vienos pozicijos, kurią ji gali apginti, ir nė vieno sprindžio teritorijos, kad ir neteisingiausiu būdu įgytos. Į dabartines Sovietų pastangas ir visokius tos rūšies Maskvos pasiūlymus Vakarai turėtų duoti tokį atsakymą: *pirma turi būti išlaisvintos komunistų pavergtosios tautos Europoje.* Todėl ALT pareiškė pageidavimą, kad ateinančioje 4 Didžiųjų konferencijoje JAV drauge su kitomis demokratinėmis Vakarų valstybėmis pasisakytų už išlaisvinimą Rytinės ir Centrinės Europos tautų, pakliuvusių komunistų vergijon, tam skaičiuje taip pat Lietuvos, Latvijos ir Estijos. Ta pačia proga buvo pareikšta nuoširdi padėka JAV valstybės sekretoriui už jo ligšiolines pastangas padėti nelaimės ištiktajam mūsų tėvų kraštui, pareiškus tvirtą įsitikinimą, kad ir toliau JAV vyriausybė darys visa, ką galėdama, jog Lietuva atgautų savo laisvę ir nepriklausomybę.

ALT delegacija Valstybės Departamente turėjo pasitarimą su valstybės sekret. padėjėju pavaduotoju Rytų Europos reikalams Walworth Balbour ir Pabaltijo, Lenkijos ir Čekoslovakijos skyriaus vedėju Herald Vedele, kuriems išdėstė ALT paruoštą valstybės sekret. J. F. Dulles memorandumą turinį. *Delegacija taip pat matėsi su daugumos vadu JAV atstovų rūmuose John McCormacku ir senatorium George, senato užs. reik. komiteto pirmininku, laikomu po Dulles įtakingiausiu žmogum Vašingtone.* Jam buvo įteiktas memorandumo nuorašas prašant, kad taip pat parėtų lietuvių bylą JAV vyriausybėje. Užs. reik. komitetas yra jau pritaręs atstovo T. Dodd rezolucijai, kuria prašoma, kad *valstybės sekretorius Kersteno komiteto surinktą medžiagą apie Lietuvą ir kitas pavergtasias tautas perduotų Jungtinėms Tautoms* ir iškeltų Sovietų Sąjungai bylą, siekdamas ją pasmerkti kaip agresorę. Tai rezolucijai užsienio reikalų komitetas jau yra pritaręs ir perdavęs ją vad. "taisiklių komitetui", prašydamas persiųsti kongresui, kad priimtų. ALT vadovybė buvo pakviesta į šio komiteto posėdį ir sekė joje vykusias diskusijas.

keleiviai susirinko į muitinę, ten buvo jau atsiradę ir jų daiktai. Kaip Sovietuose įprasta, po bagažo tikrinimo, keleiviai turėjo užpildyti ilgą anketą, kuriose reikėjo pasisakyti, kiek turi pinigų, ar nesiveža kokios spaudos, filmų ir t.t.

Pietūs buvo nekokie. Pradžioje paduoti kaviaras ir viščiukas su ryžiais buvo geri. Tačiau tolimesni patiekalai buvo prasti — menkos kokybės dešra, pakepintos bulvės, virti raudoni kopūstai ir ryžiai. Dezertui buvę "compote" (taip autorė rašo), kur rausvam skystime plūduriavo trys maži gabalėliai obuolio ir mažytė slyva. Kavos nei arbatos nedavę. Keleiviai vyrai gėrė alaus, kuris buvęs įmanomo skonio, tačiau visai "skystas".

Tiek autorė papasakoja iš trumpo savo sustojimo apie Vilnių. Iš kitų būdingų dalykų pastebėtina, jog, nežūrint jos pastangų, amerikietė žurnalistė Lenkijoje negavo progos susitikti su Lenkijos vyriausybės pareigūnais, pasiteisinant, jog tam nesą laiko. O kai iš Varšuvos pašto siuntė į JAV savo straipsnius, ne tik turėjo juos nunešti į pašto ofisą ir ten, atidariusi voką, parodyti, kas jame yra, bet ir susidūrė su neaiškumu, kiek reikia lipinti pašto ženklų, nes tarnautojai, kurie su korespondencija į užsienį beveik neturi reikalo, to dalyko nežinojo. Dėmesio vertos ir komunistų valdomoje Lenkijoje kainos. Varšuvos areodrome Craig už nebalintos kavos puoduką mokėjo 1,75 dol. ekvivalentą, o arbatos — 75 centus.

Antrame savo straipsnyje autorė pasakoja savo įspūdžius iš apsilankymo Lenino ir Stalino mauzoliejūje, kur jos pagrindinis įspūdis, jog, kovodami su religija, Sovietai kuria savą religiją, pagrįstą savo buvusių vadų garbinimu, visai panašų į senovės faraonų ir cezarių garbinimą.

Ta pačia proga ALT vadovybė, pasimačiusi su keletu vadovaujančių komiteto narių, paragino juos rezoluciją priimti. *Kongreso nariai Dodd, Madden, Bentley ir kiti rūpinasi, kad JAV atstovų rūmuose būtų sudarytas naujas komitetas, kuris toliau testų komunistinės agresijos ir genocido tyrinėjimus.* Ryšium su birželio tragiškais įvykiais JAV prez. Eisenhoweris ir valst. sekretorius J. F. Dulles yra atsiuntę ALTai raštus, kuriuose užtikrina, kad JAV vyriausybės nusistatymas užstoti pavergtųjų tautų teises ir laisvę nėra pasikeitęs ir nesikeis. Senato užs. reik. komiteto žymesnieji nariai paprašyti dauti greičiau eigą senat. Everet Dirkseno rezolucijai Pabaltijo valstybių nepriklausomybės reikalui.

LIETUVIŲ PASIŽYMĖJIMAS SPORTE

Berlyne įvykusiose tarptaut. bokso rungtynėse lietuvis Algirdas Sočikas išsikovojo geriausio Europos boksininko vardą. Tačiau Sovietai, siūsdami šį lietuvių į rungtynes, nesiteikė net paminėti, kad jis yra lietuvis. Šitas sovietinių sporto vadovų elgesys parodo, kaip komunistai vengia minėti Lietuvos vardą. Jie tenori, kad kiekvienas lietuvis dirbtų Sovietų Sąjungos vardui kelti, tačiau tik ne Lietuvos.

Vilniaus un-to salėje dvi dienas vyko T. Estijos ir T. Lietuvos stalo tenisininkų varžybos. Svarbiausias buvo "š. m. šalies čempiono Franco ir pernykščio T. Sąjungos nugalėtojo Saunorio susitikimas, kurį 3:1 rezultatu laimėjo T. Lietuvos tenisininkas." "Šalies čempionė" Lestai tokiu pat rezultatu įveikė perėjusią metų čempionę Balaisienę. Vyrų dvejeta varžybose Saunoris-Baltakis nugalėjo "Tarybų šalies čempionus" Francą-Kametį. Bendras susitikimo rezultatas 26:10 T. Lietuvos stalo tenisininkų naudai. "Tarybinių tautų spartakiada" rengiama ateinančiais metais Maskvoje. Per ją vyks 22 sporto šakų varžybos. Š. m. birželio 12 d. Vilniuje pasibaigė Azerbaidžano, Latvijos ir Sov. Lietuvos lengvaatlečių varžybos. Susitikimą laimėjo Sov. Lietuvos komandos. Varžybų metu pasiekti 4 Lietuvos ir 3 Azerbaidžano rekordai.

Redaguoja O. A. Pridotkaitė

INDIJOS MOTERYS

Gegužės mėnesio pradžioje Indijoje įvyko nupaprastai svarbus Indijos moterims įvykis. Indijos parlamentas priėmė įstatymą, kuris iš pagrindų pakeičia teisinę indusės moters padėtį.

Indijoje, kaip ir kituose Azijos kraštuose, moters padėtis yra tokia, kokia mums sunku ir įsivaizduoti. Indijoje leidžiama poligamija, tai yra vyras gali turėti po kelias ir daugiau žmonių, žiūrint, kiek jis gali jų nusipirkti ir išlaikyti. Mergaitės išleidžiamos už vyrų labai anksti. Vyro pasirinkime jos jokios teisės neturi. Tėvas leidžia dukterį už to vyro, kuris daugiau jam pasiūlo pinigų. Seniau mergaitės buvo išleidžiamos už vyrų net 5-7 metų amžiaus. Pasitaikydavo, kad mergaitė, dar nepažinusį savo vyro, pasilikdavo našlė. Toks likimas jai būdavo ypač skaudus, kadangi indų tikyba liepia moteriai visą gyvenimą našlauti. Kai Indija buvo Britų Imperijos dalis, anglai griežtai draudė leisti mergaites už vyrų jaunesnes kaip 12 metų (Indijoje berniukai ir mergaitės labai anksti subręsta, todėl vedybos daug anksčiau leidžiamos).

Indusės labai gerbia savo vyrus ir prieš juos žeminasi. Taip jos iš mažens auklėjamos, ir gyvenimo sąlygos verčia jas būti vyro tarnaitėmis. Moterys gyvena atskiroje namų dalyje, kuri vadinasi "zenanas". Vyras gali ateiti į "zenaną" kada jis tik nori. Moteris tiek jaučiasi žemesnė už vyrą, kad ji negali kartu su juo valgyti prie vieno stalo. Moteris valgo atskirai, vyras atskirai.

Augštesniuose indusų sluogsnuose, kur yra geresnis auklėjimas (ypač braminų kastoje, kuri yra Indijos aukštuomenė), moters padėtis yra kitokia. Nors ji teisiškai nieko nereikiška, bet naminiuose santykiuose moteris turi sprendžiamą balsą ir bendrai jų įtaka daug didesnė negu varginguose sluogsnuose.

Daugpatystė ir iš to išplaukianti be-teisiška moters padėtis Indijoje atsirado veikiant tam tikrom istorinėms sąlygom. Kai vienuoliktame amžiuje Indiją užplūdo mongolai, kurie buvo musulmonų tautybės, indusai, norėdami apsaugoti mergaites nuo svetimų vyrų, pradėjo vesti po kelias žmonas, tėvai ėmė leisti mergaites už vyrų labai jaunas ir moterys pradėjo dengti savo veidą. Ilgainiui tos visos apsi-saugojimo priemonės pasidarė įsigyvenęs ir nepanaikinamas paprotys.

MOTERIS VICEPREZIDENTE?

Respublikonai rimtai kalba ateinančiais metais statyti moterį kandidatę į viceprezidento vietą. Minimos dvi pavardės: ambasadorės Romoje Mrs. Luce ir senatorės Mrs. Smith iš Maine.

BUS ATGAIVINTA "MOTERIS"

Kanados Lietuvių Katalikų Moterų Draugijos ketvirtame suvažiavime Mont-realyje balandžio 30 d. buvo nutarta pradėti leisti neperiodinį žurnalą moterims, kuriam vardas pasiūlytas "Moteris". Redakciniais ir administraciniais reikalais rūpintis pakviestas S. Prapuolenytė iš Hamiltono ir Juozapavičienė iš Toronto.

Moterims skiriamos spaudos trūkumas jaučiamas seniai. Tarp gausių mūsų spaudos puslapių specifinėm šeimos, namų, vaiko ir visai eilei kitų lietuvių moteriai arčiausia širdies esančiom temom skiriama per maža vietos.

Kanados Lietuvių Katalikų Moterų Draugijos Centro Valdyba, pradėdama konkrečius žygius šiai spragai sumažinti, kviečia talkon lietuves moteris, esančias ne tik Amerikos kontinente, bet ir kituose pasaulio kraštuose, aktyviai ir konkrečiai prisidėti prie šios gražios idėjos įgyvendinimo.

Is rašančių prašome straipsnelių, poezijos, beletristikos, žinučių, sąmojingų, bei humoristinių pasisakymų. Iš fotografų, firmų, bei profesinių asmenų tikimės sulaukti fotografijų, skelbimų etc. Turime davinį tikėtis, kad susilauksime garbės leidėjų, rėmėjų, bei prenumeratorių, kurie vienu ar kitu būdu panorės įrašyti savo žodį "Moters" puslapiuose.

Visais šiais reikalais rašyti: S. Prapuolenytė, 194 Charlton Ave., W. Hamilton, Ont. Canada

Mongolai seniai išnyko, svetimųjų pavojus seniai praėjo, bet vyrams patiko moters vergiška padėtis ir daugpatystė, ir jie nieko nedarė, kad toji padėtis pasikeistų kartu su pasikeitusiu gyvenimu.

Gegužės 5 dieną vienu parlamento mostu buvo panaikinti papročiai, kurie laikėsi Indijoje devynis šimtmečius! Parlamentas priėmė įstatymą, kad vedybos turi būti registruojamos, kad daugpatystė yra draudžiama, skyrybos leidžiamos ir leidžiamos vedybos tarp įvairių kastų žmonių. Šis įstatymas indusės moters padėtį sulygina su kitų civilizuočių tautų moters padėtimi.

Pasaulinis motinų sąjūdis

Lietuvių Moterų Komitetas prie Pasaulinio Motinų Sąjūdžio Paryžiuje informuoja, kad šis Sąjūdis yra numatęs šaukti tarptautinį motinų kongresą 1956 m. Vienoje. Tame kongrese dalyvaus ir lietuvių atstovės. Sąjūdis varo akciją prieš komunistines tendencijas, kiek liečia motiną, šeimą ir jaunosios kartos auklėjimą. Šimet, Motinos Dienos proga, jis pasiūntė sveikinimą į kraštą lietuviams motinoms.

Tau nuo pat išikūrimo, komunistams šis Sąjūdis buvo nepakeliui. Dabar jos ėmėsi visiška konkrečios akcijos. Berlyne rusų zonoje įsisteigė Tarptautinės Demokratinės Moterų Federacijos Centras (komunistų) ir pradėjo akciją prieš PMS ir jo idėjas, norėdamas užbėgti už akių ir jo svorį palaužti ypač tarptautinėse instancijose, į kurį jis yra įjęs — UNO, Unesco ir kita. Tuo tikslu aukščiausi mūša komunistų federacija šaukia š. m. liepos mėn. Paryžiuje Pasaulinį Motinų Kongresą šūkiu: MOTINA IR TAIKA. „Pinigų šiam reikalui negaili, nes, matyti, gauna iš mūsų „draugų“. Dabar Paryžiuje parlamentarės komunistės sudarė šiam kongresui ruošti komitetą ir gana užmaskuotai kviečiamos ir šiaip organizacijos bei ryškesnės asmeybės prisidėti taikos vardan.

Lietuvių Moterų Komitetas prie PMS įspėja savo atstoves ir prašo, kad būtų reikalinga paaiškinti, kad Pasaulinis Motinų Sąjūdis nieko bendro neturi su ruošiamu Pasauliniu Motinų Kongresu Paryžiuje šią vasarą ir kad šis kongresas yra tik rusų politikos pasėka ir komunistų užmačia palaužti krikščionišką Motinų Sąjūdį.

Padėka

Urugvajaus, Marijos širdies lietuvių bažnyčios užbaigimui aukojo:

£40.0.0 — Vl. Račkauskas iš Cooma.
£10.0.0 — E. Ziežmaraitė iš Melbourne.
Po £5.0.0 — E. P. iš Hyde Park, SA ir M. G. iš New Guinea.

Po £2.0.0 — J. Marusevičius iš Lidcombe, V. Gulbinas iš Glebe ir J. Kievalaitis iš Lidcombe.

£1.10.0 — V. Turas iš Fairfield.
Po £1.0.0 — M. Glonartienė iš Bankstown, N. Calkienė iš Hurlston Pk, A. Kiršaitis iš Lidcombe, S. Motiejūnas iš Caramar, M. Stankevičius iš Auburn, V. Juženas iš Lidcombe, M. Mangrudas iš Fairfield.

Po £10.0.0 — D. Bartkevičienė iš Lidcombe, V. Skrinška iš Fairfield, P. Andriukaitis iš Fairfield, B. Stelmokaitis iš Fairfield.

L. F. 5/-, K. D. 5/-, A. U. 5/-, H. J. 3/-, M. 2/6. Visi iš Sydnejaus apylinkės.

£822,9.0 — ankščiau suaukota.
£900.19.6 — iš viso.

Misijonieriaus J. Bružiko vardu visiems aukojusiems nuoširdžiai dėkoja

T. S. Gaidelis SJ
264 Miller Str., Nth. Sydney, NSW
Pastaba: Vladas Račkauskas iš Cooma įnešęs £40.0.0 tapo Urugvajaus lietuvių bažnyčios fundatorium ir įžeitų ordino amžinu Nariu-Geradariu.

VASARA — SUNKIAUSIAS LAIKAS VASARIO 16 GIMNAZIJAI:

nusilpo katastrofaliai aukų plaukimas. Atsilikę būreliai maloniai yra prašomi tęsti savo pažadą. Geros valios lietuviai, skubiai remkite Vasario 16 Gimnaziją. Be Jūsų skubios pagalbos Gimnazija ilgai neišvers.

Kukli sukaktis

Teis. Jono Kalvaičio 50 metų sukakties proga

Birželio 18 d. Adelaidės teisininkai ir jiems artimesnieji minėjo Jono Kalvaičio sukaktį — 30 metų jo visuomeninio darbo ir 50 metų gimimo. Minėjimą paruošė Lietuvių Teisinių D-ja.

Pobūvio nuotaika buvo maloni. Erdvios patalpos, gausios vaišės J. Binkevičiaus namuose. Buvo progos ne tik jaukiai savybėje praleisti vakarą, bet ir prie bendro stalo prisiminti ne taip tolimą visiems tremties praeitį.

Kalbėtojų prisiminimuose švystelėjo ne vienas žingsnis iš sukaktuvininko nueito kelio: kai jis, dar sėdėdamas universiteto suole, aktyviai dalyvavo studentų korporacijose; kai teismo bylose, būdamas prokuroru, smarkiai kirtosi su advokatais dėl teisiamojo kaltės; kai tremties dienose, nelaukdamas rytojau, ėmėsi nenuilstamo darbo tikresnei ateičiai ruošti. Vienių kitų kalbėtojų prisiminimus lydėjo kuklios dovanėlės: meniškai papuoštas adresas su amžina plunksna įteiktas Teis. D-jos vardu pirm. dr. E. Jansono, Teatro-Studijos vardu J. Gučiaus dovanota graži knyga, Sydnejaus teisininkų vardu telegrama pasveikino L. Karvelis, Melbourne teisininkų J. Valys, pats atvykęs į minėjimą.

Minėjimo vaišės, ta linksmoji jo dalis, dar ilgai užtruko — iki pat antrųjų gaidžių.

JONAS KALVAITIS

Tai būdingas jaunesnės visuomenės kartos atstovas. Gavęs šokią tokią pradžią iš namų, toliau jis pats ir dirba ir mokosi. Juo sunkiau tai buvo karo metu.

Jonas Kalvaitis gimė Pajevonyse 1905. VI.20. Ištikęs karas perbloškia jį su visa šeima iš vietos rusų pradžios mokyklos į Joniškėlio lietuvių mokyklą, o iš ten į šiaulių lietuvių gimnaziją. Sava mokykla, tas ilgų kovos metų siekinys, sužadino Kalvaičių vaikuose ir norą ir ryžtą toliau mokslą eiti.

Baigęs keturias šiaulių gimnazijos klases, Jonas Kalvaitis važiuoja į Kauną. Su keliomis markėmis kišenėje. Kaunas — svajojų jaunuolis — tas valstybinės kūrybos centras, jo neapleis ir jam ras vietos. Ten jis stoja į Profesinę Suaugusių Gimnaziją ir 1928 metais ją baigia. Greta mokslo jis dirba Kauno Apygardos Teisme. Bet kelerių metų sunkus darbas pakerta jo sveikatą. Teisingumo Ministerio padedamas jis važiuoja į Vieną gydytis. Jis pasiima su savim ir brandos atestatą, kuris atveria jam Vienos universiteto duris — teisės fakulteto — laisvuojų klau-

PADEKA

Brangūs ir mylimi Adelaidės Arkiv. J. Matulaičio kuopos moksleiviai Ateitininkai.

Dėkoju Jums visiems už pareikštus per Jūsų kuopos valdybos pirmininką sveikinimus ir linkėjimus mano 60 metų amžiaus sukakties proga. Buvau sužadintas priimdamas iš Jūsų man teikiamą dovaną, prof. St. Salkauskio "Ateitininkų Ideologiją" su .A. Stepano, Violetos Vasiliauskaitės, R. Puodžiaus ir T. Vaskos parašais. Tai šventa knyga, iš kurios veržiasi Katalikų Bažnyčios, lietuvių tautos bei kiti Ateitininkų ideologijos principai; kaip iš Ateitininkų ženklio, knygos viršelyje, kurio centre yra kryžius, spinduliai apjungia pavienį ateitininką ir bendrai visą Ateitininkų šeimą. Pamilkime tas idėjas, jos nurodo laimingą kelią į katalikišką, lietuvišką gyvenimą.

Jaunosios sesės ateitininkės ir jaunieji broliai ateitininkai, nors mano 60 metų našta ant pečių, bet siekiais ir dvasia esu ir tikiuosi likti, jei Visagalis leis, visomet jaunas ir su Jumis.

Dėkoju: Adelaidės Ateitininkų Sendraugų Valdybai ir visiems ateitininkams sendraugiams už sveikinimus ir linkėjimus; už gausias, brangias man įteiktas dovanas. Gabijos korporacijos filisterėi. Gajos korporacijos filisterėi ir filisteriui. Justicijos korporacijos filisteriui ir Vytauto klubo filisteriui.

Adelaidės Liet. Teisinių D-jos pirmininkui p. Dr. Jansonui, Valdybos nariams ir liet. teisinkams už sveikinimus ir linkėjimus ir gražią dovaną.

Adelaidės Lietuvių Bendruomenės pirm. p. Martinkui, Valdybos nariams ir visiems Adelaidės lietuviams, sveikinusiems mane per Liet. B-nės pirmininką. Visiems, vienu ar kitu būdu, mane sveikinusiems.

Adv. p. E. Reisonienei ir inž. p. Reisonui, kurie savo sveikinimais ir linkėjimais priminė man Vokietijoje bendrai praleistą tremties laiką.

Adv. ir buv. ministeriui V. Požėlai reiškiu širdingą padėką už reikšmingus ir šiltus sveikinimus bei linkėjimus.

Dėkoju: p. Venslovavičienėi, p.p. J. Venslovavičiui, J. Rupinskiui, A. Kubiliui, p. Gavėnienėi ir kitoms ponions. Ponui žurnalistui — rašytojui S. Pranaičiui už kantrybę laike mūsų pasikalbėjimo.

Ypatingą padėką reiškiu: p.p. S. Pusdešienei, Ag. Stepanienei, G. Vasiliauskienėi, kun. Dr. P. Jatuliui, p. p. Pr. Pusdešriui, J. Stepanui ir J. Vasiliauskui. Jūsų pareikštos mintys ir nuoširdi Adelaidės

sytoju. Pasiklausęs paskaitų, geriausių universiteto lektorių, jis suprato, kokia įdomi teisės mokslo sritis. Grįžęs namo, 1931 metais jis stoja į universitetą ir jį baigia 1936 m.

J. Kalvaitis mėgo sportą ir muziką. Jis atiduoda jiems nemažai laiko. Jis dirba kaip LFLS valdybos narys, vyksta į Pragę kaip vandens ir žiemos sporto vadovas prie Kauno Kultūros Rūmų.

Išeitas Apygardos Teisme stažas — jis buvo išėjęs visas teismo tarnautojų pareigas — buvo teigiamai įvertintas ir 1933 metais prezidento aktu paskirtas Apygardos Teismo prokuroro padėjėju. Šiose pareigose jis buvo teisingas ir pareigingas. Neįrodžius teismo bylose kaltinimo, jis turėdavo drąsos nuo kaltinimo atsakyti. Atsitikimai, kurių ne taip daug būdavo teisme.

Kilus antram pasauliniam karui, J. Kalvaitis pasitraukė su visa savo šeima nuo bolševikų siaubo į Vokietiją. Ir naciai jo nemėgo: mokėdamas vokiečių kalbos, jis atsisakė dirbti jų įstaigose Lietuvoje. Kai kviečiamas Teisingumo Ministerijos jis norėjo grįžti prie savo pareigų, naciai jo nebeleido. Tik Kubiliūnui pareikalavus, jie nusileido.

Pertrauktą savo darbą J. Kalvaitis tęsė šiaulių Apygardos Teisme. Padirbėjęs jis įsitikino okupanto tikslais Lietuvoje — ją užgrobiti. Kas anuomet, kai jis dar gimnaziją lankė, neišuku buvo, dabar tai visiem paaikėjo. J. Kalvaičio darbas pakito: prokuroru prisidengęs, jis varė, organizavo rezistencijos darbą. Visos aplinkybės tą kelią rodė.

Užėjus antram bolševikų siaubui, 1944 m. jis vėl bėga į Vokietiją, o iš ten, priartėjęs alijantams, į Šveicariją. Šveicarija, Šveicarija, — manė jis, — tas tradicinis prieglaudus kraštas visiems gujamiems iš savo tėvynės, leis ir mums pasislėpti ir nurimti. Yverdone, kur susitelkė didesnė tremtinių kolonija J. Kalvaitis atiduoda jai visą savo darbą: jis tvarkos prižiūri, chorą veda, įkurtuves kelia ir kolonijai atstovauja.

Po metų, kitų pasibaigė Šveicarijos sveitingumas. Dalimis, vieni po kitų tremtiniai turėjo palikti ją. 1949 m. paliko ją ir J. Kalvaitis išvykęs į Australiją. Čia, bent iš pradžių, jis sunkiai dirba, ir liekamam laikui išvysto plačią visuomenės veiklą: jis padeda statyti bendruomenės organizaciją, jis pirmininkauja Teisinių D-jai 1951-55 m. ir kurį laiką sporto "Vytytis" klubui, jis Krašto Garbės Teismo narys ir PLE — jau antrą sesiją, — Seimo atstovas, jis ir spaudos rėmėjas ir susirinkimų lankytojas.

Skaitytų, iš trumpos šio gyvenimo apžvalgos tamsta matei įvykių vintinę, ryžto galybę! Retai kam, tolmoje tremtyje atsidūrus, taip pavyksta ruošti metmenis naujai, kylančiai rezistencijai prieš žiaurų mūsų krašto okupantą.

V. P.

Ateitininkų šeimos naryni meilė paliks manjė iki būsio gyvas.

Melbourniškiamis dėkoju: p.p. J. Aranauskui už padaršinimą ir viltį sulaukti laisvos Lietuvos, Broniui Zumeriui už jauninančius, duodančius ištvėrmės ir ryžto linkėjimus toliau eiti pasirinktu keliu, Z. Raudžiui. Ačiū. Po tiek daug metų mudu vėl bendro fronto bare.

Dėkoju Melbourne Ateitininkų Sendraugų Valdybai ir visiems melbourniškiamis ateitininkams sendraugiams už nuoširdžius sveikinimus ir linkėjimus. Suglaskime tampriau gretas, kartu žygiuosime pirmyn.

Australijos Lietuvių Katalikų Federacijos Valdybos pirmininkui kun. Pr. Vasėriui ir Valdybos nariams širdingai dėkoju.

Kęstučio korporacijos centro Valdybos pirmininkui broliui P. Povilaičiui, sekretoriui broliui J. Dėdiniui, visiems žinomiems ir nežinomiems broliams už sveikinimus ir išbučiavimus tariu kęstutiškių ačiū. Visus bučiuoju. Fortitet Constanter!

Ateitininkų Federacijos Dvasios Vadui Tėv. Vikt. Gaidžiūnui OFM, Federacijos Vadui prof. Simui Sužiedėliui, Generaliniam Sekretoriui kun. Vikt. Dabuščiui ir visiems Federacijos Valdybos nariams reiškiu didžiausią pagarbą bei padėką už sveikinimus ir linkėjimus mano 60 metų sukakties proga.

Maldausiu Visagalinėio Dievo, kad Jis mane ir toliau teiktus išlaikyti po Kristaus vėliava.

Bronius Pločkštis

Atsiųsta paminėti

PIRMASIS NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS DESIMTMETIS 1918-1928. Parašė P. Klimas, K. F. Kemėšis, J. Purickis, J. Savickis, M. Yčas. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 7. 173 psl.

PEDEŠIUS, Sydnejaus Vietininkijos skautų-čių neperiodinis laikraštis, Nr. 1, 1955.IV.1 d. Spausdinta rotatorium. Adresas: B. Zaly, 9 Lloyd Ave., North Bankstown, N. S. W.

LITUANIA. Išleido Lietuvos atstovybė Montevidėo 1955 m. 72 psl.

THE BALTIC REVIEW Nr. 4, April, 1955, New York. Išleido Estijos, Latvijos ir Lietuvos Laisvės Komitetas.

SVYTURYS, Nr. 2(11), 1955 m. liepos mėn. Redaguoja Kun. Pr. Vasėris ir Br. Zumeris. Adresas: Rev. Pr. Vasėris, 116 Cecil St., Williamstown, Vic.

Alė Rūta — TRUMPA DIENA, premijuotas romanai. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas 1955 m. 434 psl. Kaina 4 dol.

MŪSŲ NAUJA RAIDŽIŲ RENKAMOJI MAŠINA

Liepos pirmomis dienomis "Australijos Lietuvis" leidyklos spaustuvėje pastatyta nauja, moderni raidžių renkamoji mašina "Intertype" modelis C4. Naujos, moderniškos mašinos įvedimas labai sustiprina leidyklą. Laimima ne tik laiko renkant laikraštį bei knygas, bet taip pat galima padaryti patį laikraštį techniškai įvairesnį.

Naujasis lentynas turi 4 magazinus su 4-riais raidžių rinkiniais, 6, 8, 10 ir 12 punktų dydžio, o kiekvienoje lino tipo "raidėje" yra dvi raidžių rūšys. Tokiu būdu pasiekama net 8 įvairios raidžių rūšys. Be to, po 2-3 mėnesių gausime dar vieną raidžių rinkinį — 18 punktų straipsnių pavadinimams, su lietuviškais akcentais. Tokiu būdu ir pavadinimuose nebus klaidų (raidžių be akcentų).

Šios naujosios mašinos kaina su visais magaziniais ir raidžių rinkiniais yra £4.330.

Naujos mašinos įvedimas į produkciją atsilies ne tik tiesioginiai "Australijos Lietuviui", bet taip pat pačią leidyklą sustiprins ekonomiškai, nes bus galima daugiau išpildyti pašalinių užsakymų.

Naujos mašinos pastatymas nėra vien atsitiktinas laimingas įvykis. Tai nuoseklių ir sistematiškų pastangų vaisius. Esame įsitikinę, kad lietuviška spauda gali išsilaikyti tik turėdama tvirtą ekonominį pagrindą. Mažas prenumeratorių skaičius šito pagrindo negali sudaryti ir niekad nesudarys. Dėl to tenka ieškoti kitų būdų jį sustiprinti. Viena iš tų priemonių yra išpildymas pašalinių užsakymų, kuriuos galima atlikti tik esant pajėgiai spaustuvei.

Kalbant apie tolimesnius mūsų planus reikėtų paminėti, kad sekantis žingsnis, atrodo, bus naujos klėšės gaminti mašinos išsigijimas. Gal kai kurie skaitytojai bus jau girdėję, jog Vokietijoje yra išrasta mašina, kuria labai greitai ir pigiai galima iš fotografijos arba piešinio padaryti klėšę. Ta mašina vadinasi "Klišegraf". Išsigiję tokią mašiną mes galėsime pakeisti "Australijos Lietuvis" veidą jį gausiai iliustruodami lietuviškojo gyvenimo Australijoje, bei visame pasaulyje vaizdais. Nebus aplenkta ir pasaulinių įvykių pavaizdavimas.

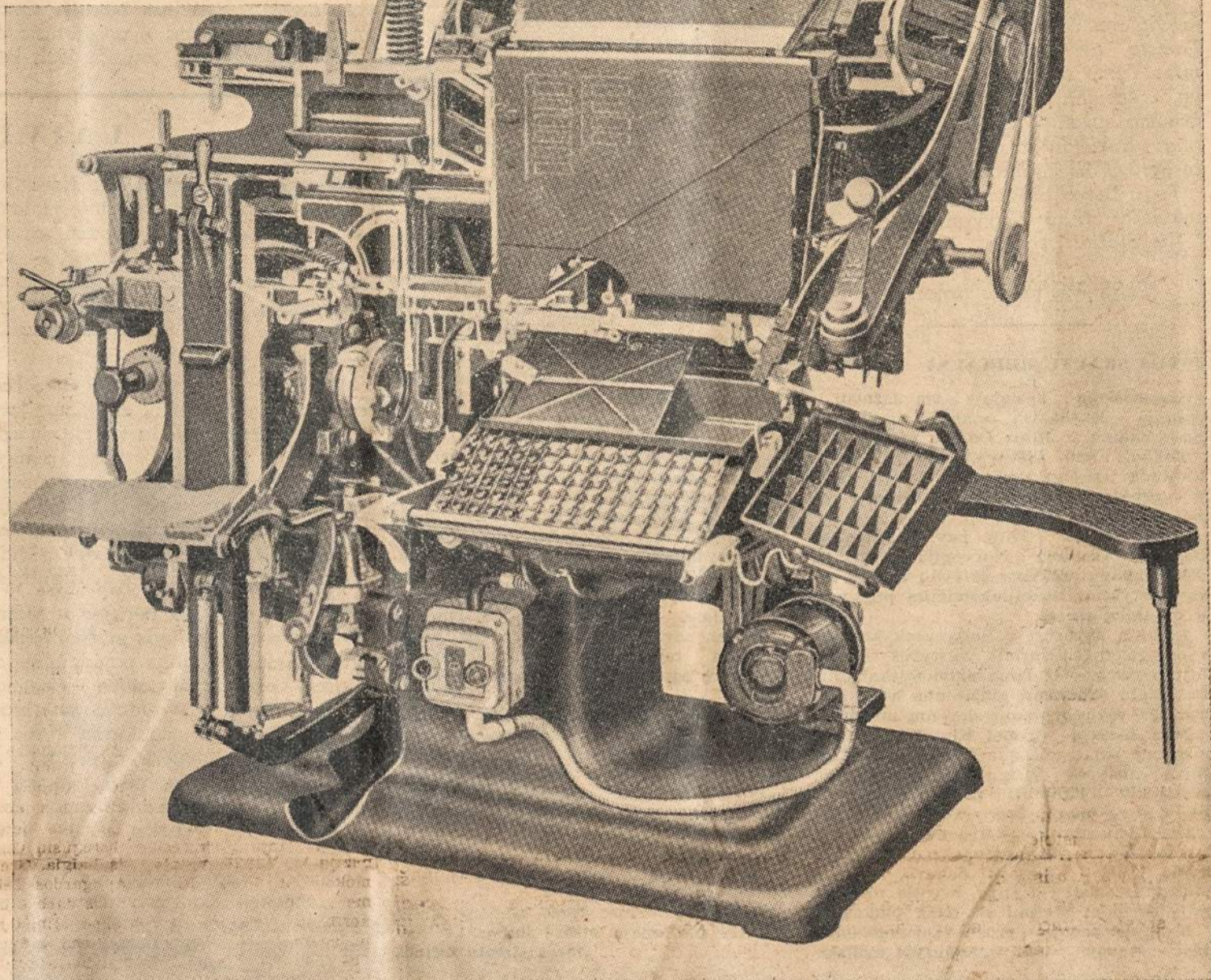
Šiuo metu tačiau negalima dar pasakyti, kada galėsime tokį "Klišegrafą" išsigyti, nes jo kaina yra £2.900.

Tačiau viena jau dabar galima tikrai pasakyti, kad perspektyvos yra šviesios ir, vėliau ar anksčiau, jį tikrai turėsime.

Dar tolimesniuose planuose yra naujos spausdinimo mašinos išsigijimas, kad galėtume, bent retkarčiais, "Australijos Lietuvis" papuošti ir spalvotomis iliustracijomis.

Mūsų Gerb. Skaitytoja prašome ir toliau remti ir palaikyti "Australijos Lietuvis" pastangas gerinti lietuvišką spaudą, nes ji, spauda, yra pats didžiausias ramstis mūsų kovoje ne tik už Lietuvos laisvę, bet taip pat už išlikimą lietuviškos.

J. G.

Reumatizmas

Vargiai ar rasime žmogų, kuris nebūtų girdėjęs šio vardo. Reumatizmu serga žmonės ir gyvuliai. Visame pasaulyje priskaitoma apie 100 milijonų reumatikų. Europoje ir Amerikoje yra 8 kartus daugiau sergančių reumatizmu negu džiova. Apytikriai Vokietijoje reumatizmu serga 4,35%, ir per metus dėl to turima apie 750 milijonų markių nuostolių. Šveicarijoje iš visų susirgimų reumatizmas su daro 21%, nuostolių turima apie 300 milijonų frankų. Anglijoje reumatizmo gydymui išleidžiama 30 milijonų svarų sterlingų į metus. Italijoje serga apie 350 tūkst. žmonių. Olandijoje beveik visus gydymui skirtus pinigais išleidžia reumatizmui gydyti. Š. Amerikoje serga 12% visų dirbančių žmonių, dėl to į metus prarandama apie 100 mil. darbo dienų ir gydymui išleidžiama apie 100 mil. dolerių.

Jau daugelis metų ši liga yra žinoma liaudies mediciniškai. Apie 2000 metų jau aiškinama šios ligos atsiradimo priežastys, bet iki šių dienų, nežinoma, kad įvairiomis priemonėmis pavyksta ją išgydyti, dar nėra tikrai žinomas šių ligų sukėliantis priežas. Medicina reumatizmą skirsto į raumenų ir sąnarių reumatizmą ir uricose (šlapimo rūgšties išskyrimas į sąnarius), kuri atsiranda dėl medžiagų apykaitos sutrimo.

Nuo tikro reumatizmo skiriamas sąnarių skaudėjimas nuo nuovargio. Skausmas panašus į reumatizmą. Yra iširta, kad 85% susserga reumatizmu po įvairių neįvykių ligų, kaip gripo, anginos ir kt. Minimos ligos sukeltamos bakterijų. Svarbų vaidmenį čia vaidina nematomi streptokokai, kurie mikroskope atrodo, kaip akiniuotos gyvatės (kobros). New Yorko vienoj ligoninėj tyrinėtojai Coburn ir Pauli padarė apie 50.000 tyrimų ligoniuose, sergančiuose kaklo uždegimu, ir rado apie pusę tuzino įvairių bakterijų. Tie

ligoniniai, pas kuriuos buvo rasta gyvatės išvaizdos streptokokai, vėliau susirgo reumatizmu. Coburn, darydamas mirusių nuo reumatizmo vaikų lavonuose skrodimus, nerado nei širdyje, nei inkstuose, kurie rodė aiškius reumatizmo pakeitimus, jokio specifinio ligos sukėlėjo. Jis, žinodamas, kad pietiniuose Amerikos kraštuose reumatizmas retai pasitaiko, pasiuntė 10 vaikų, sergančių reumatizmu, į Puerto Rico. Po kelių savaičių vaikai pasveiko. 1932 m. vaikai, sergantieji reumatizmu, iš Bostono buvo pasiųsti į Miami ir visi pasveiko.

Kadangi nėra galimybių visų sergančių reumatizmu išsiųsti į šiltus kraštus, jieškomas būdu gyvatės pavaldos streptokokus sunaikinti užkrėtimo vietoje. Masinis užsikrėtimas daugiausiai prasideda gomurio liaukose ir pūliuojančiose dantų šaknyse. Dažnai pakanka sunaikinti bakterijas užkrėtimo vietoje, ir reumatizmas bei kitos ligos tuojau praeina. Bet yra ir neįjautrių žmonių, kurie, turėdami minėtų bakterijų, nesuserga reumatizmu. Manoma, kad didelį vaidmenį vaidina perdidelis jautrumas (alergija). Gydymo būdams nustatyti daug padeda kraujo tyrimai.

Gydymui nuo reumatizmo vartojama daugelis priemonių: skaudamas vietas duodama bitėms sugelti, skaudama kūno dalis kišama į skruzdėlyną, plakama su šviežiai nuskintomis dilgėlėmis, kas turi sveiką širdį, atsikėlęs anksti rytą lenda į naujai nupiauto šieno kupetą. Kiti sako, kad pasveiksta valgydami daug salotų, gerdami citrinų arba kibio šaknies sunką, nuo srovažolių, žilvičio žievių, beržo lapų, pupų žievių, žibučių ir kitų augalų arbatos. Madoje yra ir Kneipo gydymo būdai, šilima, trumpos bangos, salicilo ir dukso druskos. Dr. Ulrich, naudodamasis Faradėjaus dėsniumi, yra išradęs vidinius marškinius, kurie sergantį apsaugo nuo atmosferinių ir elektrinių spinduliavimų. Sakoma, kad šie marš-

kiniai kai kuriems reumatikams tikrai pagelbsti.

Paskutiniu metu vėl pasidarė populiarus gydymas purvo tynėmis. Šis būdas buvo žinomas jau gilioje senovėje. Jau Plinius aprašinėjo purvo vonias. Anksčiau manyta, kad durpyno purvas, atiduodamas žmogaus kūnui šilumą, jį gydo. Tačiau nauji tyrimai parodė daug didesnes jo veikimo savybes. Gera pribrendusiam durpyne rasta apie 50 aktyviai veikiančių medžiagų, kaip harmonų, vitaminų ir humino rūgšties. Manoma, kad minėtos medžiagos, per odą persisunkusios, patenka į kraujo apytaką. Humino rūgšties vonios suveiklina organizme hormono gamybą 50-100%, tarp jų ir garsiojo hormono Cortison. Kraujuje hormonų veidrodys padidėja. Be to, purvo vonios gydo ne tik chronišką reumatizmą, bet ir visą eilę moterų ligų bei chronišką uždegimą.

Durpynai turi daug paslapčių. Medžiotojai seniai yra pastebėję, kad sergantieji laukiniai gyvuliai eina gerti durpynų vandens. Žmonės, gerdami durpynų vandenį, išgydo tulžies, žarnų ir skilvio ligas, o taip pat ir skilvio žaizdas. Vokietijoje durpynų vanduo konservų dėžutėse parduodamas vaistinėse. Tie, kurie negali nuvykti į purvo vandens gydymo namus, gali gydytis namuose. Vienai voniai pakanka ketvirtadalio arba pusės litro durpyno vandens.

Panaudojant durpyno medžiagas, yra pagamintas sūris, kuris iš paviršiaus atrodo baltas, o viduje yra juodas. Šio sūrio veikimas dar tiriamas.

Kanadietis prof. H. Seyle mano, kad reumatizmas yra prisitaikymo liga, t. y. organizmo atsakymas į įvairius jaudinimus: šaltį, šilumą, pavargimą, protinį įtempimą, sužeidimą, apsikrėtimą ir nervinius sukrėtimus. Kenksmingi jaudinimai veikia į hipofizę (smegenų dalis), kuri tuojau išskiria hormonus. Hormonas Acth į priekščius ir tuojau padidėja

hormono Cortison gamyba. Šis hormonas gydo uždegimus, todėl pašalina ir reumatizmą. Bet priekščiai gamina ir kitą hormoną, kuris iššaukia uždegimus, todėl, kol organizme yra minėtų hormonų gamybos lygsvara, jis yra sveikas. Lygsvara suirus, organizmas susserga.

1949 m. atradus Cortison ir Acth hormonus, manyta, kad reumatizmo gydymas jau yra išspręstas, nes, panaudojus šiuos vaistus, pasveiko visi reumatizmo sulaužyti paliegėliai. Tačiau pagaminti 100 gramų Cortisono reikia 40 karvių tulžies, o 500 gramų hormono Acth pagaminti — pusės milijono kiaulių hipofizių. Darant tolimesnius tyrimus nustatyta, kad nustojus daryti švirkštumus, reumatizmas pasikartoja.

Vokietijoje dr. K. Weidner įsteigė kliniką, kurioje gydoma miegu. Su pasisekimu esą išgydoma astma, migrena, skydinių liaukų blogas veikimas. Basedovo liga, augštas kraujo spaudimas, smegenų uždegimas, laiku pastebėtas vaikų paralyžius, inkstų uždegimas, širdies vožtuvų uždegimas ir aštrus reumatizmas. Pradžioje ligoniu duodamas nekenksmingas miegamųjų vaistų kiekis, o kai ligois po 8 val. atsibunda, jam duodama išgerti vaisių sunkos ir vėl duodama tų pačių vaistų. Vėliau miegas palaikomas, darant gryno vandens švirkštumus. Šis gydymas tęsiasi 7 dienas. Per šį laiką sustiprėja nervai, kraujo apytaka ir organizmas pats nugali ligą.

Klinikos vedėjas sako, kad gydomuoju miegu negalima išgydyti visų ligų, bet jį galima jungti su kitais gydymo būdais. Gydomas miegas nieko bendro neturi su hipnoze ir prailginta narkoze. Šio miego metu sukrūnamos darbo metu sunaudotos baltymų medžiagos ir nervuose fosforo rūgšties kalis. Padidėjus fosforo rūgšties kaliaus kiekiui, padidėja ir nervų elektrinė energija. Kraujo rūgš-

(Pabaiga 8 psl.)

Redaguoja psktn. Alb. Pocius

Sveikinimas Dvasios Vadovui

Šiais metais Australijos lietuvių skautų Dvasios Vadovas kun. Pr. Vaseris atšventė penkiolikos metų pastoracinio darbo sukaktį. Šia proga Australijos lietuvių skautų Rajono Vadas vyr. sktn. A. Krausas pasiuntė sukaktuviniui sekančio turinio sveikinimą.

"Pasaulio Lietuvių Skautų Australijos Rajono Vadovybės vardu sveikinu Tamsią, gerbiamą Victorijos-Tasmanijos Tunto ir Rajono Dvasios Vadovę, švenčiantį penkiolikos metų kunigavimo sukaktį. Linkiu sėkmės ypatingai auklėjant jaunimą, kad jis išliktų lietuviškas ir gilios sielos kultūros.

Tegu Dievo palaima lydi Jūsų ganytojišką darbą ir gyvenimą".

Jūs didžiai gerbiat

v. s. A. Krausas
PLSS Australijos Rajono Vadas."

JŪROS SKAUTŲ REIKALAI

Lietuviškoje spaudoje vis dažniau ir dažniau iškeliamas reikalas suaktyvinti jūros skautų ir Jūros Būdžių veiklą.

Sakoma, kad Lietuva, atgavus laisvę tik tada tapę išsilaukinti laisva, jeigu ji sugebės tvirtai įsitvirtinti jūroje ir pasidaryti jūrų valstybę.

Mažos tautos, kaip, pav. Portugalija, Belgija, Olandija, Norvegija ir Švedija, dėka galingų prekybos laivynų sukūrė savo valstybėms tvirtą ekonominį pagrindą ir pasaulinį garsą.

Lietuva, sukūrusi galingą prekybos laivyną, galėtų sustiprinti valstybės finansinį pajėgumą, o būdama ekonomiškai tvirta, galėtų sėkmingai gintis nuo lenkų, rusų arba vokiečių mums daromų intrigu.

Maž. Lietuvą ir net Klaipėdos Kraštą mes taip pat tegalėsime išlaikyti prie Lietuvos valstybės, jeigu sugebėsime laiku įsitvirtinti jūroje ir mokėsime darbais įrodyti, jog mums jūra yra reikalinga.

Dar Lietuvoje prieš karą mes labai mažai turėjome jūros specialistų. Net mokyklų jiems paruošti nebuvo. Tekdavo studentus siųsti į Italiją, Švediją ar Suomiją išmėtant svetimiams daug pinigų.

Visa eilė senųjų mūsų visuomenininkų tiek Lietuvoje tiek ir tremtyje mokslus

yra baigę carinės okupacijos metais, kur nors Rusijos gilumoje ir neturėjo progos pažinti jūros reikšmės valstybei. Nenuostabu todėl, kad Lietuvoje mes labai vėlai tepradėjome rūpintis lietuviškojo laivyno kūrimu. Tos pačios nuotaikos atsiliepia ir tremtyje. Lietuviškoji visuomenė per daug pasyviai laikosi kalbant apie būsimos Lietuvos sujūrinimą. Dvi organizacijos rūpinasi Lietuvos pajūrio reikalais. Maž. Lietuvos Bičiuliai organizuoja mažlietuvius, kad ateityje, pasiremdami jų balsais, galėtų atgauti Maž. Lietuvą, ir jūros skautai, kurie ruošia būsimai Lietuvai jūrininkus.

Reikia pasidžiaugti, jog mūsų jaunoji karta jau turi kitokią galvosėną ir supranta, kad jūra yra reikalinga ne tik pasimaudymui Palangoje ar į Ameriką nuvažiuoti, bet žiūri į jūrą kaip į priemonę iškelti Lietuvos vardą pasaulio valstybių tarpe sukuriant prekybos, susisiekimo ir žvejybos laivynus.

Neteko girdėti, kad kas nors iš lietuvių studentų būtų pradėjęs studijuoti jūrų teisę, navigaciją, laivų statybos inžineriją, radarą arba laivininkystę. O šitų specialistų, atsikūrus Lietuvos, bus didžiausias trūkumas. Yra tik vienas būdas užpildyti šią spragą, tai skubus jūros skautų ir Jūros Būdžių veiklos suaktyvinimas. Mes negalime pasigirti, kad ši veikla būtų labai stipri. Skautų vadovai ir skautų globos komitetai turėtų padėti Jūros skautams įsigyti valtį arba būriavimo priemonę, nes jos patiems skautukams įsigyti perbrangi kainuoja.

Skautų vadovybė taip pat turėtų pasirūpinti skautų vadovybės kadrais, kad prie gausingesnių Tuntų būtų bent po vieną jūros skautininką, kuris organizuotų jūros skautų ir jūros būdžių vienetus. Nebijokime, kad jūros skautai tvarkosi šiek tiek savistoviai. Palapinė ir valtis tarnauja tam pačiam tikslui — išlaikyti lietuvišką sąmonę mūsų tremties jaunimo tarpe.

Kuriantis Lietuvos laivynui, jūros skautai davė 75% laivyno personalo. Pasiruškime laiku, kad atsistatys Lietuvai nereikėtų svetur samdytis sau jūrininkų. Dabar, žiemos metu, organizuokime jūros skautų ir jūros būdžių vienetus, išleikime programas, sutelkime lėšas įsigijimui būriavimo priemonių, kad atėjus vasarai galėtume pasigrumti su audringomis jūros bangomis.

Ateitis priklauso toms tautoms, kurių vėliavos plevėsuoja visose jūrose.

Jūros skautų bičiulis

Mokslo - technikos naujienos

ISRSTA NUOSTABI ATOMINĖ TORPEDA

Iš kalbų JAV senate paaiškėjo, kad JAV laivynas gamina naują robotinį ginklą — povandeninę atominę torpedą.

Senatorius Anderson dalyvavęs atominio povandeninio laivo "Nautilus" pratimuose, pasisakė už tokių laivų aprūpinimą ir atominiais ginklais, kuriuos gali paleisti būdamas po vandeniu. Paleidęs vieną ar dvi torpedas, užtaisytas atomine arba vandenilio sprogstamąja medžiaga, povandeninis laivas galėtų sunaikinti išties laivų vilkstinę, sako gen. Anderson.

JAV laivynas gamins tokią atominę torpedą, kuri gali bėgti ir vandeniui ir oru. Paleista iš pasinėrusio povandeninio laivo, torpeda dalį kelio

galėsianti atlikti vandeniu, paskui pakilti į orą ir, užsivedus raketiniam mechanizmui, skristi į galutinį taikinį sausumoje.

Tai tikrai nuostabi torpeda. Ši torpeda, kaip spėjama, turi radarinius įtaisus ir, tokiu būdu, pati galės susirasti taikinį ore.

JAV MOKSLININKŲ EKSPEDICIJA Į ŠIAURĖS AŠIGALĮ

Šiaurės ašigalis dabar yra tapęs didžiuoju dėmesio objektu, nes per jį ateinančio karo metu vyks bombardavimai. Rusai jau seniai tiria Šiaurės ašigalio sąlygas. Bet dabar susidomėjo ir Amerika. Tuo tikslu dabar siunčiama JAV ekspedicija. Jai vadovauja pulk. J. F. Stanwell-Fletcher, o joje dalyvauja fizikas dr. H. Neuber, dr. P. Seydel ir P. Kennan.

LAIVŲ KAPINĖS

Šimtas mylių į rytus nuo Nova Scotia, toj pačioj geografinėj platumoj kaip didysis Halifaxo uostas, yra viena iš baisiausių jūros klasių — sala Sable, apie 20 mylių ilgio ir niekur neplatesnė kaip viena mylia. Čia yra kapinynas, kur guli mažiausiai 200 laivų.

Kai audros siaučia apie salą, bangos plauna krantų smėlį nuo laivo likučių, kurie kada tai čia sudužo. Ramumui sugrįžus, laivų griaučiai vėl uždengiami. Daugelis nelaimingų įgulų, pamatę savo laivą ant salos smėlio, mėnė esą išgelbėti. Bet klatingas smėlis yra nepastovus, ir vidury audros bejėgis laivas skęsta jame.

18 amž. salą net penkiems metams buvo užvaldę jūros plėšikų štabas. Šitie velniai žmogaus pavidale sugalvodavo privilioti laivus į klatingą smėlį. Kada laivai būdavo prie kranto, plėšikai juos užpuldavo, vyrus išžudydavo, o moteris pasiimdavo su savimi. Bet Britų laivynas užbaigė tą viską, šią salą užvaldydamas. Rūšios jūreivių gretos išsikėlė į salą, juos pasekė ir staliai. Kol jūreiviai medžiojo po salą plėšikus, staliai rengė kartuves. Kai karo laivynas pasijudino nuo salos, ji jau buvo likus be žmonių, saugi baisiomis liekanomis,

kurios kaboją ir lėtai suposi kartuvėse.

Dabar Kanados vyriausybė ten laiko apie porą dešimčių darbininkų. Jie prižiūri švyturį ir radijo stotį. Užklydusiam laivui pakliuvus į salos smėlį, jie su gelbėjimosi valtimis gelbsti žmones.

Gyvenimas ten nuobodus. Viena iš pramogų yra keista: pasikinkyti arklius į seną pašto karietą ir pasivažinėti po salą. Arkliai yra prancūzų kavalerijos palikuonys. 18 amž. prie salos krantų sudužo laivas su prancūzų kavalerijos transportu. Daugelis arklių buvo išgelbėta. Nuo to laiko jie ten veisėsi. Laikas nuo laiko reikia dalį jų iš ten išvežti į žemyną, kad likusiems nepritrūktų pašaro.

Pirmoji gelbėjimo stotis Sable saloj buvo suorganizuota vienos bostonietės. Tie žmonės, kurie ir išsigelbėdavo iš sudužusio laivo, mirdavo badu ant nederlingo smėlio. Kitas bostonietis užveisė salą vištomis ir ožkomis — maistui parūpinti. Galutinai Kanados vyriausybė 1873 m. paėmė savo žinion ir švyturį ir gelbėjimo stotį. Ir vistiek sala Sable ir toliau didina savo aukų skaičių.

Juozas Almis Jūragis

Didžioji Teisybė

Tąsa iš pr. AL Nr.)

MOTINA: Kur taip ilgai buvai, dukrele? Kiti vaikai jau seniai grįžo iš mokyklos.

DUKTĖ: Matai, mamyte, po pamokų buvo pionierių susirinkimas, tai ir užtrukau truputį.

MOTINA: Kokia nauda iš tų susirinkimų — tik laiko gaišinimas. Geriau pareitumėi anksčiau namo ir padėtumėi man ruošti.

DUKTĖ: Mamyte, tu nesupranti. Dabar mūsų tėvynėje naujas gyvenimas. Mums reikia daug mokytis ne tik mokslo dalykų, bet ir kaip būti gerais pionieriais, gerais tarybinės mūsų tėvynės piliečiais.

MOTINA: Užteks tau ir seno gyvenimo. Mokykis Dievo bijoti, o ne kokių ten baikų.

DUKTĖ: Mamyte, ar tu žinai, kad Dievo nėra. Mokykloje mums mokytojas pasakojo, kad Dievas — tai tik kunigų ir liaudies išnaudotojų prasiimanymas, darbininkams mokiniai.

MOTINA: Nekalbėk taip, dūkra! Dievulis viską girdi, viską mato. Užsitrauksi Dievo bausmę.

DUKTĖ: Dievo bausmė? Cha, cha, cha! Kokia tu tamsi, mamyte. Ar gali medžio gabalas ką nors bausti? Mokykloje mokytojas numetė kryžių žemėn ir koja paspyrė, o jam nieko neatšitiko. Kas gali atšitikti? Paziūrėk, mama, — aš numesiu mūsų kryžių ant žemės ir Dievas man nieko nepadarys.

Kazelė vikriai ir užtikrintai, kaip buvo per daugelį repetacijų išmokusi, užlipo ant suolelio ir abiem rankom jau siekė kryžius.

MOTINA: Vaikeli, ką darai?

Šituo momentu atsitiko kažkas baisaus ir netikėto, ko nei vaidinimo autorius, nei režisorius nebuvo pramatę.

Kai Kazelė rankomis prisilietė kryžius, visi žiūrovai aiškiai matė kaip kažkokia nematoma jėga atplėšė jos rankas nuo kryžiaus, pakylėjo ją aukštylį nuo suolelio, palaikė mažutę sekunės dalį ore ir trenkė į scenos vidurį. Kazelė krito aukštelinėka, pradėjo konvulsijose trukčioti ir klykti nesuprantamu, bausiu, baimės persunktu balsu.

Išpučias buvo milžiniškas. Šiurpas kaip šalto vandens banga perbėgo salę. Jeigu Kristaus Kancija žaibams ir griauštiniam trenkiant būtų nužengusi nuo kryžiaus ir atsistojusi prieš žiūrovus scenoje, publikai nebūtų labiau užėmę žado.

Salėje kilo panika. Silpnusių nervų žiūrovai išsigandę ėmė bėgti iš salės laukan. Tie žiūrovai, kurie nebuvo atitraukę savo dėmesio nuo scenos, dar matė kaip Lieptakio Ona užbėgo laipteliais į sceną ir suklupo prie žemėje besiraitančios savo dukters. Uždanga greitai užsiskleidė ir paslėpė šiurpų paveikslą.

Po valandėlės sąmyšio prieš uždangą išėjo venas iš rengėjų ir, paprašęs tylos, pranešė, kad staiga susirgus svarbiai vakaro artistei, vaidinimo nebebus galima tęsti toliau ir prasidėsį šokiai.

Vakaras tuomi ir pasibaigė. Žmonės buvo taip sujudinti ir ką tik matytos šiurpios scenos pritenktai, kad šokti niekas nebedrįso ir tuoju išsikirstė namo. Žinia apie šį nepaprastą atsitikimą žaibu perskrido miestelį ir plačią apylinkę. Miestelis užė kalbomis kaip pakiršintas bičių avilys. Žmonės įvykį laikė stebuklu ir tikėjo, kad Dievo pirštas parodė didžiąją teisybę, jog susilaukus bausmės visi, kas jį niekina ir nuo jo nusigrįžta. Tvirtinai tikėjimas padidino savo uolumą, sustiprėjo tikėjimas svyruojančių, sudre-

bėjo surambėjusios sąžinės ir tų, kurie jau buvo Dievo išsižadėję ir savo sielas naujiems bedievybės apaštalamams pardavę.

Motina išvežė Kazelę į apskrities ligoninę. Keista buvo jos liga. Tai gulėjo be sąmonės kaip suakmenėjusi, didelėmis, klaidiomis akimis beprasmiškai žiūrėjo prieš save nieko, net savo motinos, nepažindama; tai šoko iš lovos, draskė savo rūbus ir daužėsi į sienas. Slaugytojos ir motina turėjo ją jėga laikyti lovoje. Gydytojai negalėjo nustatyti, kokia tai liga ir kas yra jos priežastis.

Ilgomis budėjimo prie dukters lovos naktimis sunkus neramumas graužė Lieptakio Onos širdį. Jautėsi kažkieno nesuprantamo ir galingo perblokštą. Įkyrus vidaus balsas vis kartojė: Dievo bausmė, Dievo bausmė, tačiau ji stengėsi nepasiduoti ir užslopinti tą balsą ir ramino save, kad jos dukterė tik paprastai serga. Po trijų ilgų savaičių Kazelė atgavo sąmonę ir paprašė atvesti ją kunigą. Aprūpinta šventais Sakramentais nurimo, pasidarė tyli ir pamažu pradėjo sveikti. Tada Lieptakio Ona paliko Kazelę ligoninėje vieną ir grįžo namo. Miestelyje dabar visi jos vengė, kaip tos, kuriai kaktoje įrašytas pasmerkimo ženklas. Ona užsidarė savo namelyje ir beveik niekur nesirodė. Dar po dviejų savaičių Onai atėjo iš ligoninės telegrama kviečianti ją atvažiuoti pasiimti dukters, nes Kazelė jau visai pasveikusi.

Gavusi telegramą Ona nepaprastai nudžiugo. Slegiąs rūpestis kaip sunki uola nuslinko nuo jos krūtinės. Be reikalo buvo visa jos baimė. Dievas nieko nepadarė nei jai, nei jos dukrelei. Džiaugsmo įkaitinta Lieptakio Ona išėjo į miestelį, kiekvienam sutiktajam kišo paskaityti telegramą ir gyrėsi:

— Matai, ir pagijo mano Kazelė. Siųsiu tuojau žmogų jos parsivežti. O čia visi kalbėjo, visi lojo, kad mano Kazelė Dievas nubaudė. Štai ir papūtė dabar mums į nosį. Nei čia buvo ko kalbėti nei ką. Kazytė parvažiuoja

iš ligoninės — kokia aš laiminga! —

Lieptakio Onos balse skambėjo ir džiugusmas ir pasididžiavimas. Ji buvo nužeminta ir niekinama. Daugumas jos šalinosi, nes jos dukterį, o tuo pačiu ją neišaiškinamu būdu buvo ištikusi nelaimė. Dabar jos vargas pasi- baigė. Ji vėl drąsiai ir su nauju užsipyrimu gali žvelgti visiems į akis iš nelaimės išėjusi laimėtoja.

Už poros valandų jau visi žinojo, kad Lieptakio Ona parsiveš iš ligoninės dukterį.

Onos pasamdytas vežikas išsiruošė į kelią. Tačiau jis nebuvo nuvažiavęs nei poros kilometrų, kaip iš apskrities ligoninės atėjo kita telegrama. Pranešė, kad Kazelė ligoninėje staiga mirė. Su šia telegrama Ona jau niekam nebesigyrė, bet Kazelės mirtis greitai tapo miestelyje žinoma ir sukėlė begalo daug naujų kalbų.

Ir parvežė Kazelę namo karste.

Smalsios miestelio moterys praeidinėjo gatve po Onos namus, bet į vidų užėiti nesiryžo. Norėjo užėiti ir neišdrįso. Lieptakio Ona išėjo į kiemelį ir nuolankiai prašė praeinančias užėiti aplankyti mirusios.

— Prašau užėikite, napaniekinkite mūsų. Ir mes tokie pat žmonės kaip ir visi, — dideliai nuliūdusi kalbėjo Ona moterims.

Sunkus buvo pažinti Oną — per naktį dešimčia metų pasenėjusi, išbalusi, o akys, užtvindytos ašaromis neišliejamo skausmo, žvelgė kažkokiu keistu karštingišku žvilgsniu. Moterys jos raminti nedrįso ir nerado suraminimui žodžių. Viena po kitos daugiau smalsumo negu užuojautos verčiamos kaimynės užėjo į vidų sukalbėti poterių ir pasižiūrėti mirušėles.

Kazelė gulėjo karste išsitiesusi visu savo trylikos metų ūgiu. Plonutė, ap- rengta baltais drabuželiais. Jos išblyškęs veidas ir užmerkotos akys slėpė kažkokį rūpestį ir nustebimą, kuriuo pasižymi visų netikėtai mirusiųjų veidai. Karsto antvožis stovėjo atremtas į sieną, o ant jo viršaus švietė sidabro spalva nudažytas kryžius ir du (Tąsa 7 psl.)

Iš Mr. J. Gausio Kontozos

MOKYKLOJE

Per tilybos pamoką mokytojas klausia vaikų, su koku ginklu Samsonas išmušė filistinus. Vaikai nei vienas nežino. Norėdamas pagelbėti prisiminti, mokytojas pirštu parodo i savo žiauną ir sako:

— Kas čia?

— Žinau! — staiga šūkteli mažasis Petriukas — Asilo žiauna ...

TEN NEPAVYKS

Pagarsėjęs vagis, kuriam nebūdavo tokių durų, kurių jis nemokėtų atrakinti, gulėjo mirties patale. Jo draugas vis dėlto jam patarė pasišaukti kunigą ir susitaikinti su Dievu. Ramindamas jį kunigas kalbėjo:

— Nuoširdžiai galėkies, kad nerastum dangaus vartų uždarytų.

— Tėve, mane trauki per dantį, — atsakė ligonis. — Nejaugi aš nemokėčiau tų vartų atidaryti? Tai būtų mano didžiausia gėda!

GAILA VAIKO

Jauna porėlė savo pirmąjį sūnų stačiai dievina. Viskas daroma tik jo malonumui.

— Jūsų vyras yra labai nusišaldęs, — kartą sako kaimynė. — Kodėl nepakviečiat gydytoją?

— Mes jau norėjom kviesti, bet mažytis taip džiaugiasi, kai jo tėvelis kosti.

APSIRIKIMAS

Turtingas juokdarys sumanė paezinti žmones. Prie savo namų iškabino užrašą: "Kas jaučiatės laimingi ir jums pasaulyje nieko netrūksta, ateikite ir jums atiduosiu šiuos namus". Tokių "laimingųjų" susirinko ne vienas. Tada juokdarys jiems įrodė jų apsirikimą, sakdamas:

— Apsirinkate, ponai! Jei jums nieko netrūksta, tai ko čia atėjote gauti ma-

no namų?

REIKIA PAGALBOS

— Pone daktare, ar nėra vaistų pagelbėti mano žmonai? Ji keliolika sakinį ištiesi pasako, bet paskui turi stabtelėti, oro įsitraukti.

MOTERYS KINE

Įdūkęs vyras atbėga į kiną ir šaukia savininkui:

— Namie lovos nepakoltos, vaikai apleisti, vakarienė neparuošta, o žmona čia sėdi Jūsų prakeiktajame kine! Jei tuoj pat nepasiūsite jos namo, aš išdaužysiu ne tik langus, bet ir aparatus!

Nenorėdamas nemalonumų, kino savininkas nutraukia filmą, papasakoja apie įdūkusį vyrą ir prašo tą poną eiti namo. Po to jis vėl tęsia filmos rodyką. O kai po dešimties minučių vėl uždegama šviesa, kine nebebuvo nei vienos moters.

SAUGI KELIONĖ

Šaltą naktį Petras veža į namus draugą. Langas užšalęs. Petras bent kelis kartus vos nesusiūdė su kitomis mašinomis ir vos nesuvažinėjo praeivių. Draugas sako — ar nebūtų gerai nuvalyti stiklą.

— Ką tai padės, — atsakė Petras. — Aš pamiršau namie akinius ...

DĖMESIO!

Lietuviškas krupnikas ar degtinė

Pomeranz, Slyvinė, Stumbrinė — nepamainoma šaltomis žiemos dienomis! Reikalaukite hoteluose tikrai Ernstan Bottling Co. Ltd. su Amerikos Ereliu ant etiketės.

DIDŽIOJI TEISYBĖ

(Tąsa iš 6 psl.)

balti angeliukai. Tokiu karsto papuošimu padrąsintos veiklesnės moterys skubiai pasitarė savo tarpe suruošti Kazelėi katalikiškas laidotuves. Atnešė ir uždegė prie mirusios keturias storas tamgas vaško žvakes, Šv. Kazimiero paveikslėlį įdėjo Kazelėi tarp ant krūtinės sunertų rankų. Susirinko daugiau žmonių, atsirado giedoriai ir netrukus iš Onos namų ėmė skambėti graudi laidotuvių giesmės melodija.

Staiga kažkas atplėšė kambario duris ir sušuko:

— Komunistai ateina!

Laidotuvių giesmė nutrūko pusėje posmo. Kambarį užgriuvo nejauci ty-la. Tik girdėjosi kaip silpnai spragsi degdami vaškinių žvakių dagčiai. Giedotojai susižvalgė vienas į kitą lyg žvilgsniais klausdami, kas dabar bus. Sėdėjusieji arčiau durų bandė išeiti i lauką, bet jau buvo pervėlu. Tarpduiryje stovėjo Onos brolis su savo sėbrais, rūšiais žvilgsniais žvelgdami i susirinkusius.

— O čia kas per komedijos! — suriko Onos brolis ir žengęs porą žingsnių dviem įpykusio žmogaus mostais nužerė žemėn degančias žvakes. Kojomis jas sumindė. Sudraskė išplėšęs iš numirėlių rankų paveikslėlį ir puolėsi lupti nuo karsto viršaus sidabrinį kryžių ir baltuosius angeliukus.

— Lauk, lauk iš čia visi! — krikė jis, — nereikia mums jūsų kvailių buržujiškų prietarų!

Pasibaisėję ir išsigandę žmonės išbėgo laukan. Gatvėje stovėjo būrys komunistų, išsirikiavę pionieriai ir pradžios mokyklos vaikai. Su raudonomis vėliavomis, su vadų paveikslais, lyg pasiruošę ne laidotuviams, o kokiai politinei demonstracijai. Kazelės karstą išnešė apdengę raudona vėliava, ir eisena pasijudino kapiny-no link. Verkiančią Oną paskui karstą už parankių prilaidydami vedė brolis ir mokyklos mokytojas. Kitoje gatvės

pusėje sustoję žmonės traukė pečiais regėdami tokias keistas apeigas, bet su komunistais i kapines net iš smalsumo niekas neįėjo.

Taip buvo palaidota Kazelė. Be i dangų lydinčių, gaudžiančių varpų, be graudulingos kunigo giesmės, be šventinto vandens lašo.

Naktį po laidotuvių Lieptakio Ona, nors buvo labai pavargusi, ilgai neužmigo. Tušti ir tylūs namai erzinančiai veikė jos sąmonę. Vienuma slėgė ją kaip girmų akmuo ir naujas skausmo antplūdis prasiveržė nesiliaujančia ašarų srove. Kaip ilgai ji taip verkė, Ona nežinojo. Tik staiga ji išgirdo kaip atsiveria durys ir i kambarį pas ją kažkas įeina. Buvo tamsu ir Ona nieko nematė. Staiga kambarį pasidarė šviesiau, ir Ona pažino savo dukterį. Nuo jos ėjo ta savotiškai mėsava šviesa ir pripildė visą kambarį kaip mėnulio spindėjimas. Kazelė priėjo prie jos lovos. Lyg didesnė, išaugusi, apsisiautusi tamsiu, ilgu, žemę siekiančiu rūbu. Matėsi tik išbalęs be galo liūdnas veidas. Ona norėjo keltis, pulti ir apkabinti savo dukterį, bet kažkas laikė ją prirakintą prie lovos ir neleido jai pajudėti. O Kazelė kalbėjo:

— Mamyte, gelbėk! Aš neturiu ramybės, aš visa degu. Kam jūs palikote mane vieną? Mamyte, gelbėk savo Kazelę!

Jos balsas buvo toks graudus, toks maldaujantis ir smėigė jis Onos širdį, lyg devyni skausmo peiliai. Ji norėjo paklausti dukters, koku būdu jai galėtų pagelbėti, bet lūpos buvo tarsi surakintos ir neišdavė balso.

Kazelė dar kartą pakartojo:

— Gelbėk mane, mamyte!

Mėlyna šviesa skaisčiai sublizgėjusi užgo. Dabar Onai atrodė, kad ji pati staiga ėmė kristi i begalinę tamsią bedugnę. Ji gaudė orą rankomis, norėdama už ko nors susilaikyti, bet nieko neužčiuopė ir krito vis gilyn ...

Ona nubudo. Širdis išsigandusiai daužė krūtineje. Visa buvo apsi-

(Tąsa iš pr. AL Nr.)

Tokiu būdu Visatos amžių apskaičiuojant gauta dvi labai skirtingos skaitlinės: pagal didįjį mastelį gaunama keletas trilijonų arba keletas dešimčių trilijonų metų; pagal mažąjį mastelį — keletas milijardų metų. Vienas skaičius didesnis už kitą tūkstantį ar net dešimtį tūkstančių kartų. Kaip išspręsti šitą nesutikimą?

Pats reikalas pasunkėja dar ir dėl to, kad Visatos istorija yra kartu medžiagos bei jos transmutacijos istorija. Pagal mažąjį mastelį žvaigždžių sistemos istorija kaip ir supuola, amžiaus atžvilgiu, su mūsų Žemės istorija, kurios amžius apskaitomas 2-3 arba nedaugelio milijardų metų. Tarpe mūsų planetoje esančių elementų yra tokių, kurie yra senesni už Žemę, kurie, vadinasi, buvo arba "gyveno" kažkur dangaus erdvėje prieš Žemės gimimą. Ir, be to, naujausi tolimųjų galaktikų turinėjimai leidžia manyti, kaip anksčiau buvo pasakyta, kad Visata dar neišaugo iš savo jaunystės amžiaus.

Naujausi stebėjimai parodė, kad toje pusėje dangaus, kuri neuždengta "miglomis" ir lengvai gali būti tyrinėjama, žvaigždžių sistemos atrodo gairais, grupėmis, žvaigždžių sambūriais ir žymesniais agregatais. Yra nykštukinės galaktikos, matomos tik per milžiniškus teleskopus; bet milžiniškos sistemos, panašios i mūsų Paukščių Taką, matomos net nutolę 4-5 kartus toliau.

Naujausi atradimai įtikino daugelį astronomų, kad galaktikos susidaro kaip chaotinės netaisyklingos sistemos. Savo evoliucijoje jos pereina įvairias spiralinių miglynų formas, su žvaigždžių susibūrimais ir viršmilžiniškų žvaigždžių susidarymais, kad vėliau pereitų i taisyklingas sferoidinių galaktikų formas. Reiškiamą nuomonę, jau aukščiau minėta, jog Visata dar gyvena jaunystės amžių. Spiralinio miglyno išsirutuliavimas reikalingas milijardų metų, o dabartiniu laiku yra dar daug tokių spiralinių arba jaunų galaktikų. Milžiniškos žvaigždės gimsta dar ir dabar. Stebėjimas dviejų artimiausių išorinių galaktikų, Magellano Debesų, parodė, kad Didysis Debesys dar turtingas miglynų medžiagomis, iš kurių kuria-

lusi šaltu prakaitu. Pro atdarą langą švietė mėnulis ir vėjas draskė užuolaidas. Ir pabudus sapnas aiškiai stovėjo prieš jos akis. Susijaudinusi Ona neužmigo iki ryto.

Sapnas pasikartojė ir kitą naktį ...

Ir trečią ...

Ir ketvirtą ...

Tik Kazelės veidas rodėsi dar labiau išblyškęs ir jos balsas buvo dar sopulingesnis, dar labiau maldaujantis.

— Gelbėk mane, mamyte, — aš visa degu!

Ketvirtą naktį sapnavusi tą patį sapną, Ona nebeišlaikė. Ji dabar aiškiai suprato, kad tai nebuvo paprasti sapnai. Tai Kazelė tikrai šaukiąsi jos pagalbos iš anapus. Ji prisiminė jaunystėje išmoktas tikėjimo tiesas ir pasijuto begaliniai kalta pražudžiusi dukterį, leidusi palaidoti ją be šventos kunigo maldos, kaip užkasami tik gyvuliai. Atsikėlus iš lovos, puolė ant kelių ir, jausdama savo kaltę, ėmė melstis seniai jau pamirštų maldų nutrupomis. Dienai išaušus Ona nuėjo i kleboniją. Puolė klebonui po kojų ir verkdamas skundėsi:

— Klebonėli, padėk man! Nusidėjau prieš Dievą — pražudžiau dukterį!

— Jei nusidėjai, mano dūkra, — ramino senas klebonas, — daryk atgailą. Eik bažnyčion prie klausyklos ir tenai papasakok man savo sielos nelaimes.

Ilgą, ašaromis aplaistyta buvo Onos išpažintis. Nuo ramybės teikiančių, guodžiančių kunigo pamokymų pamažu tirpo krūtine veržią ledai ir jos siela laisvėjo.

Tą dieną klebonas atlaikė Šv. Mišias už Kazelės sielą ir nuėjęs i kapines pašventino jos kapą. Nuo tos dienos Kazelė daugiau nebesirodė. Taip i išvargintą Onos širdį sugrįžo ramybė ir viltis.

Kitą pavasarį kapinių liepose čiulbėjo paukščiai. Ant Kazelės kapo augo žolė. Ji pynė tankų ir žalią kilimą apie pilką žemių kauburėlį ir paslėpė jį visai nuo žmonių akių. Tačiau tų

si naujos, mažo sodrumo žvaigždės. Čia buvo surasta panašių, kaip manoma, milžiniškų žvaigždžių, kurių kai kurios 10.000 kartų už mūsų Saulę šviesesnės ir 2.000 kartų didesnės.

Iš kitos pusės reikia skaitytis su laiku, reikalingu medžiagų evoliucijai (k. p. radioaktyvumas, cheminių elementų transmutacija ir, gal būt, pavirtimas medžiagų energija ir atvirkščiai).

Tokiu būdu atsidengia visas sudėtingumas skirtumų tarp "ilgo mastelio" ir "trumpo mastelio" apskaičiuojant Visatos amžių. Schemose, sudarančiose įvairių hipotezių pagrindą, "pradžiai" gali būti ne viena ir ta pati. Galimas daiktas, kad buvo keletas sąlyginių pradžių. Gali būti, kad dangaus žvaigždžių istorija žino ciklų pasikartojimus arba "visam" žvaigždžių pasauliui, arba atskiram jo da-

lim. Iš kitos pusės, apskaičiavimai, remiami hipotezėmis, kurios ir lieka hipotezėmis, t. y. turi tik spėliojimo charakterį, kurie iki šiam laikui nepatvirtinti, tačiau gali būti patikrinti, jeigu jų išdavos sutinka su patikrintais faktais. O jeigu patys faktai negali būti patikrinti? Įvairios hipotezės gali nuvesti prie vienokių išdavų ... Pagal vieną hipotezę lygus žvaigždžių energijos paskirstymas įvyko Visatos evoliucijos pradžioje; pagal kitą hipotezę, jis yra tik šitos evoliucijos išdava ...

Pagal Arago išsireiškimą yra mūsų tamsybės enciklopedija. Kiek veiksmų, "jėgų", energijos formų i mechanizmo — modelių yra gamtoje, apie kurias mes neturime mažiausio supratimo! Prieš Dievybės veidą mes dažnai niekas.

Vienas skaičius, gaunamas pagal "trumpo mastelio" idėją, remiasi "Visatos plitimo" teorija. Bet šita teorija, galutinai ją plėtojant, veda i eilę nustačių paradoksų ir sunkumų. Atrodo, kad miglynų greitumas auga proporcingai atstumui. Jau buvo surasti miglynai, kurių greitis, apskaičiuojant Dopplero-Fizo principu, siekia keletą dešimčių tūkstančių kilometrų i sekundę. Tolesnėse dangaus erdvės gilumose miglynų greitis turėtų pasiekti šviesos greitį (300.000 km per sekundę), o vėliau ir prašukti ją (jeigu Visata pakankamai "didelė"). Tai prieštarauja tai pačiai Santykinėi Teorijai, kuria remiasi vienuolis Lametras, "Visatos ekspansijos" teorijos autorius (pagal Einšteino teoriją medžiaginių kūnų greitis negali pasiekti šviesos greitį). Tai koks gi likimas skrendančių miglynų? Ar dingsta jų medžiagos, ar nepavirsta jos energija? O gal būt pasiekę galutinę greičio ribą "pakeičia kryptį" ir miglynai bei galaktikos pradeda kelių atgal priešinga kryptimi? Ar neprasideda tada "spaudimasis" Visatos vietoje jos "plitimo"? Ar neturi, kartais, Visata periodinio pulsavimo? Bet jeigu taip yra tai ar galima kalbėti apskritai apie Visatos "pradžią" ir apie jos "amžių" priprastą prasmę (o ne apie paskutinio pulsavimo "datą"? Kiek reikia fantazijos kad suguldyti panašius schemas i mokslinės koncepcijos guolį?

Šių visų sunkumų šaltinis yra greičiausia dėl to, kad, kaip jau daugelis autoritetų astronomų mano "raudimai" galaktikų spektro priklausau nuo kitų priežasčių nei juos išaiškina Dopplero-Fizo principas. Jeigu Visata yra begalinė laiko ir erdvės atžvilgiu, tai galima kalbėti tik apie mūsų supančio žvaigždžių pasaulio amžių. Begalinės esmės istoriją mes galime suprasti tik jos atskirų dalelių istorijoje.

Pagal J. Delevskį

C.

* *Oklahomos un-to leidžiamos* spaudos skyriaus Books "Abroad" išidėjo LRD pirm. B. Babrausko plačią apžvalgą apie "naująją lietuvių literatūrą", supažindinančią amerikiečius su paskiausiasiais lietuvių literatūros laimėjimais.

Įvykių prisiminimas ilgai nenyko iš žmonių atminties.

Tai, ką jums čia papasakojau, nėra pasaka, ar sugalvota legenda. Tai tikras atsitikimas, įvykęs viename šiuarės rytų Lietuvos miestelyje. Yra žmonių, kurie to įvykio tikrumą gali paliudyti priesaika. Jeigu netikite mano žodžiams, galite jų pasiklausti.

